

Vergaderjaar 2009–2010

31 311

Zelfstandig ondernemerschap

Nr. 37

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 27 januari 2010

De vaste commissie voor Economische Zaken¹ en de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid² hebben op 16 december 2009 overleg gevoerd met staatssecretaris Heemskerk van Economische Zaken en minister Donner van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over

- **de brief van de minister van Economische Zaken van 15 september 2009 over de voortgangsnotitie Vergemakkelijken van doorgroei (31 311, nr. 31);**
- **de brief van de staatssecretaris van Economische Zaken van 15 september 2009 over de beleidsnotitie Zelfstandigen zonder personeel (31 311, nr. 32);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 14 september 2009 over het verslag over de doeltreffendheid en effecten van de Wet einde toegang verzekering WAZ (32 135, nr. 1);**
- **de brief van de minister van Economische Zaken van 2 december 2009 over deervaringen met het puntensysteem voor vreemdelingen als zelfstandige ondernemers (29 696, nr. 6).**

Van het overleg brengt de commissie bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Timmer

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Jonker

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Franke

(PvdD), Lempens (SP), Karabulut (SP), Vos (PvdA) en Meeuwis (VVD).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Sap (GroenLinks), De Krom (VVD), Smilde (CDA), Depla (PvdA), Aptroot (VVD), Pieper (CDA), Willemse-van der Ploeg (CDA), Linhard

(PvdA), Pechtold (D66), Spies (CDA), Irrgang (SP), De Wit (SP), Cramer (ChristenUnie), Biskop (CDA), Elias (VVD), Joldersma (CDA), Bosma (PVV), Tang (PvdA), Heerts (PvdA), Ouwehand (PvdD), Gerkens (SP), Gesthuizen (SP), Heijnen (PvdA) en Weekers (VVD).

¹ Samenstelling:

Leden: Leden: Van der Vlies (SGP), Schreijer-Pierik (CDA), Vendrik (GroenLinks), Ten Hoopen (CDA), Spies (CDA), Van der Ham (D66), Van Velzen (SP), Aptroot (VVD), Smeets (PvdA), Samsom (PvdA), Timmer (PvdA), voorzitter, Irrgang (SP), Jansen (SP), Biskop (CDA), ondervoorzitter, Ortega-Martijn (ChristenUnie), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Graus (PVV), Zijlstra (VVD), Besselink (PvdA), Gesthuizen (SP), Ouwehand (PvdD), Vos (PvdA), De Rouwe (CDA) en Elias (VVD).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Jan Jacob van Dijk (CDA), Sap (GroenLinks), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Aasted-Madsen-van Stiphout (CDA), Koşer Kaya (D66), Ulenbelt (SP), Blok (VVD), Boelhouwer (PvdA), Kalma (PvdA), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Karabulut (SP), Luijben (SP), De Nerée tot Babberich (CDA), Wiegman-van Meppelen Schepink (ChristenUnie), Atsma (CDA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Bosma (PVV), Meeuwis (VVD), Van Dam (PvdA), Gerkens (SP), Thieme (PvdD), Heerts (PvdA), Algra (CDA) en Weekers (VVD).

² Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Van Gent (GroenLinks), Blok (VVD), Jan Jacob van Dijk (CDA), Smeets (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Omtzigt (CDA), Van Hijum (CDA), Timmer (PvdA), Koşer Kaya (D66), Jonker (CDA), voorzitter, Luijben (SP), Ulenbelt (SP), Ortega-Martijn (ChristenUnie), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Koppejan (CDA), Tony van Dijk (PVV), Spekman (PvdA), Vermeij (PvdA), Thieme

Voorzitter: Timmer
Griffier: De Veth

Aanwezig zijn zeven leden der Kamer, te weten: Blanksma-Van den Heuvel, Elias, Gesthuizen, Ortega-Martijn, Timmer, Van der Vlies en Vos.

en minister Donner en staatssecretaris Heemskerk, die vergezeld zijn van enkele ambtenaren van hun ministerie.

De **voorzitter**: Welkom bij dit algemeen overleg van de vaste commissie voor Economische Zaken en de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid over zelfstandig ondernemerschap. Ik heet de minister van Sociale Zaken, de staatssecretaris van Economische Zaken en hun ambtenaren welkom.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Voorzitter. Kleine ondernemers zijn groot in veel zaken. Kleine bedrijven zijn niet alleen wendbaar en innovatief, maar zij zijn ook heel goed in staat om maatwerk te leveren in de meest uiteenlopende specialisaties. Bovendien weerspiegelen zij, door hun beperkte schaal, de menselijke maat. Naast het feit dat ondernemers risico lopen, is dat voor de SP-fractie een rechtvaardiging voor de steun die het kabinet door middel van fiscale regelingen geeft aan bijvoorbeeld het mkb en voor het promoten van kleinschalig ondernemerschap. Let op: het gaat de SP-fractie er om dat echt ondernemerschap gepromoot wordt en dat is helaas niet altijd het geval.

Een groep van 250 000 zelfstandigen onderscheidt zich niet of nauwelijks van werknemers, blijkt uit onderzoek van het ministerie van Sociale Zaken. Wij kennen allemaal de voorbeelden: de eenpitters in de bouwsector, maar ook de postbodes die op grond van OVO's werken. Dat zijn eigenlijk niet echt zelfstandigen, want zij brengen nauwelijks of geen kapitaal in. Zij brengen alleen hun arbeid in, werken onder het gezag van een baas en zijn daarvan economisch afhankelijk.

Het kabinet constateert terecht dat de opkomst van deze groep «net-niet-zelfstandigen» de solidariteit van het sociale stelsel voor werknemers kan ondermijnen. Ook komt het draagvlak van de bestaande ondernemersfaciliteiten onder druk te staan. Tot zover kan ik de redenering van het kabinet goed volgen, maar ik vraag mij af welke consequenties het kabinet uit deze redenering trekt. De minister van Sociale Zaken houdt het bij een vraag aan de SER om nog eens na te denken over omvorming van het sociale stelsel en de sociale dialoog. Daarmee doet hij alsof de toename van het aantal zzp'ers, zelfstandigen zonder personeel, een autonome ontwikkeling is waarop het sociale stelsel moet worden aangepast. Ziet de minister dit echt zo of erkent hij dat de overheid de stap naar ondernemerschap actief promoot en UWV's bijvoorbeeld mensen met een uitkering steeds vaker aanmoedigen om zelfstandig ondernemer te worden? Kortom: hoe draagt de overheid bij aan de groei van het aantal «net-niet-zelfstandigen»?

Ik kom nu terug bij de echte kleine ondernemers. Ik begin bij de beëindiging van de toegang tot de Wet arbeidsongeschiktheidverzekering zelfstandigen (WAZ). De beëindiging van deze publieke algemene arbeidsongeschiktheidsverzekering is geëvalueerd door middel van onderzoek. Onderzoekers concluderen dat 50% van de ondernemers sindsdien onverzekerd rondloopt. Dit is geen nieuws meer; dit weten wij al jaren. In ieder geval was dit een van de onderwerpen op het terrein van zelfstandig ondernemerschap die mij zorgen baarden toen ik nog maar net in de Kamer zat en dat is alweer ruim drie jaar geleden. Maakt het de minister iets uit dat zelfstandigen verzekerd zijn voor arbeidsongeschiktheid of vindt hij dit een zaak van enkel en alleen de zelfstandigen? 60% van de onverzekerden vindt de kosten van de nieuwe verzekering te hoog en heeft daarom geen arbeidsongeschiktheidsverzekering meer. De

onderzoekers concluderen dat de kosten van private alternatieven voor de WAZ bij een vergelijkbare verzekering hoger zijn. Een gemiddelde zelfstandige zou op de particuliere markt «voor een verzekerd bedrag gelijk aan de maximale WAZ-uitkering een premie betalen die hoger is dan de overeenkomstige WAZ-premie». Uit tabel 3.10 op pagina 49 van het onderzoek blijkt inderdaad dat de gemiddelde zzp'er met een jaarinkomen van ongeveer € 25 000 ten minste twee- tot wel vijfmaal zo duur uit is voor een alternatief voor de WAZ. Ik vraag de minister of dat er niet voor pleit om de algemeen verplichte publieke verzekering, die kennelijk meer waar voor hetzelfde geld biedt, opnieuw in het leven te roepen? Ik erken dat er dan een andere formule moet komen met een kortere wachttijd en een betere dekking dan in de WAZ, maar erkent de minister dat dit pleit voor een algemeen verplichte publieke verzekering? Dan lopen er in ieder geval geen mensen meer onverzekerd rond en die verzekering is goedkoper. Graag een reactie.

Ik heb nog een ander punt. Ondernemers die starten uit een werknemers-situatie kunnen hun WIA-verzekering bij het UWV voortzetten. Deze verzekering is vooral interessant voor ondernemers met een laag inkomen en hij is met vergelijkbare voorwaarden de goedkoopste bij een inkomen tot € 20 000. De aanmeldingstermijn voor die voortzetting is verruimd van vier naar dertien weken, te meten vanaf het moment dat de onderneming is gestart. Dat is goed, maar die termijn is opgerekt om ondernemers een redelijke termijn te bieden om te kunnen afwegen of zij de arbeidsongeschiktheidsverzekering willen. De SP-fractie zou graag zien dat deze termijn nog iets verlengd wordt, aangezien een termijn van dertien weken nog steeds erg kort is. De eerste drie maanden van een onderneming vallen immers nog volop in de opstartfase. Dan moet er zo veel geregeld worden dat een arbeidsongeschiktheidsverzekering er wellicht even bij inschiet. De onderzoekers stellen ook dat onbekendheid van de verzekeringsmogelijkheid een belangrijke reden is voor het beperkte gebruik ervan. Ook dat pleit dus voor een verlenging. Wat vindt de minister ervan om de aanmeldtermijn te verlengen tot een half jaar?

Dan kom ik op de loondoorbetaling bij ziekte. Dit is van de belemmeringen voor doorgroei die VNO-NCW en MKB-Nederland signaleren. De SP-fractie constateert met de minister dat deze systematiek samen met de poortwachterfunctie helpt om te voorkomen dat werknemers lang of blijvend arbeidsongeschikt worden. Ik vraag mij echter af of het risico en de kosten voor een kleine ondernemer niet onevenredig zwaar zijn. Als een ondernemer juist zijn eerste werknemer aanneemt en die wordt ziek, dan wordt het bedrijf de nek omgedraaid. Is de minister het met mij eens dat deze regel te zwaar is voor kleine ondernemingen en wil hij overwegen om de periode waarover het loon van een zieke werknemer wordt doorbetaald te verkorten voor kleine ondernemers?

Mijn laatste punt betreft de huurbescherming voor kleine ondernemers. Als wij de doorgroei van kleine zelfstandigen willen bevorderen, dan moet dit beter geregeld worden. Vorige week heeft Ron Jaarsma de deuren van zijn broodjeszaak in Leeuwarden moeten sluiten, omdat de eigenaar van het pand dat hij huurt, het wil renoveren. Met de Huurwet in de hand claimt de eigenaar het pand wegens «recht op dringend eigen gebruik» en zet hij de heer Jaarsma zonder een cent vergoeding op straat. Het kabinet vindt bij monde van de minister van Justitie dat ondernemers echter aanzienlijke rechtsbescherming genieten. Als ik dit voorbeeld ter harte neem, is dat volgens mij niet het geval. Daarom vraag ik de staatssecretaris: deelt hij de mening van de minister van Justitie, terwijl ondernemers met de wet in de hand zonder compensatie op straat kunnen worden gezet?

Mevrouw **Vos** (PvdA): Voorzitter. Dit is een algemeen overleg over faits divers, terwijl wij eigenlijk allemaal wachten op de overwegingen van de SER over het enorme aantal zelfstandigen en wat dat betekent voor de

manier waarop in Nederland het sociale stelsel is ingericht. Ik ben ook erg benieuwd naar dat rapport.

Het belangrijkste waar wij het vandaag volgens de PvdA-fractie over moeten hebben, is de invloed van de recessie op zelfstandigen. Ik heb een paar weken geleden met mijn collega Vermeij gevraagd of al bekend is in hoeverre de recessie gevolgen heeft voor de zelfstandigen. Onze indruk was en is namelijk dat de lage werkloosheid waarvan nu in Nederland sprake is, te maken heeft met een enorm flexibel deel van de arbeidsmarkt. Dat blijkt inderdaad vanochtend ook bevestigd te zijn door het CPB. Er zijn in Nederland veel flexwerkers en erg veel zelfstandigen die door het krimpen van de orderportefeuille en het verlagen van de tarieven heel veel gevolgen van recessie opvangen. Uit de antwoorden van minister Donner op de vragen mijn collega Vermeij en ik, blijkt dat een derde van de zelfstandigen afgelopen jaar een teruggang in de omzet heeft gehad en dat 12% van hen te maken heeft met een lege orderportefeuille. De minister zegt dat het eigenlijk wel meevalt, maar ik vind dat eigenlijk helemaal niet meevallen. Voor werknemers bestaat de deeltijd-WWV en voor hen is ook sprake van een teruggang in de werkgelegenheid, maar dat is nogal wat. Er is echter voor ondernemers – behoudens de 250 000 zzp'ers waarvan men zich kan afvragen of het echt zelfstandigen zijn die eigen keuzes kunnen maken – natuurlijk sprake van ondernemersrisico en daaraan kan de overheid niet zo veel doen, behalve aan het voorwaarden-scheppende beleid. Daarvoor bestaat de Bbz (Besluit bijstandverlening zelfstandigen) en nog iets anders.

Er is sprake van een toename in het aantal aanvragen voor de Bbz. De Bbz zorgt ervoor dat je een bijstandsuitkering krijgt, maar niet gelijk je hele kapitaal hoeft op te eten. Dat vind ik een prima regeling, want daarmee voorkom je namelijk kapitaalvernietiging. Als er iets is dat voorkomen moet worden als deze recessie nog een tijdje duurt, dan is het dat heel veel zelfstandigen inderdaad over de kop zullen gaan en zich uiteindelijk moeten melden bij de poorten van het UWV. Ik heb echter heel veel signalen ontvangen dat medewerkers bij de gemeenten en het UWV niet weten dat de Bbz bestaat. De minister zegt: ik heb vorig jaar februari een briefje naar gemeenten gestuurd om nog eens te wijzen op de Bbz. Dat is blijkbaar niet voldoende. Veel zelfstandigen komen naar de werkpleinen en die zijn allemaal goed ingericht en hebben mooie websites. Als de mensen daar echter niet weten dat de Bbz bestaat, omdat dit een gemeentelijke verantwoordelijkheid is, dan vind ik dat er nog een extra informatie-ronde moet komen. Dat moet dan juist gebeuren via de media die zzp'ers lezen om mensen te wijzen op de Bbz als het echt even niet gaat. Ik vind het een prima regeling, maar die moet bredere bekendheid krijgen.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Ik wil mevrouw Vos iets vragen wat een stapje verder gaat. Volgens mij is het net als bij de kredietverstrekking van banken niet altijd alleen onbekendheid – want ik krijg die signalen ook – maar is er soms ook sprake van te rigide eisen. Wat vindt zij daarvan?

Mevrouw **Vos** (PvdA): Ik weet niet precies wat de eisen van de Bbz zijn. Volgens mij is dat echter een redelijk uitgekristalliseerde regeling, waarbij je je inkomsten en je kosten moet overleggen. Ik vind niet dat daar nou zo veel aan veranderd moet worden.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Ik wil mevrouw Vos wel een voorbeeld geven waarom ik dat vroeg. Er zijn bijvoorbeeld zaken waarbij je kan overwegen om ze niet mee te nemen bij het besluit over de vraag of er wel of niet een tijdelijk beroep op die uitkering gedaan mag worden. Ik noem het voorbeeld van iemand die tijdelijk door omstandigheden een minder gevulde orderportefeuille heeft. Op het moment dat hij bepaalde zaken van de hand moet doen om in aanmerking te komen voor de Bbz – bepaalde zaken worden natuurlijk gerekend tot het eigen vermogen – dan zou er

ook geen bedrijf meer bestaan. Dat kan een struikelblok zijn als men aanspraak wil maken op zo'n Bbz-regeling. Wil mevrouw Vos daar wellicht eens met mij naar kijken om te beoordelen of dat niet ook een belangrijk element is?

Mevrouw **Vos** (PvdA): Tot nu toe heb ik ook van zelfstandigenorganisaties geen signalen gekregen dat de Bbz te streng is. Mocht dat echter wel zo zijn, zeker als deze economische teruggang nog een tijd duurt, dan lijkt mij dat een reden om nog eens te kijken naar de criteria van de Bbz. Vooral nog wil ik even afwachten of er werkelijk problemen zijn. Als dit namelijk incidenteel is, vind ik dat we niet al te snel een goede regeling zouden moeten veranderen.

Dan heb ik nog een laatste punt over zelfstandigen en de recessie. Toen ik twee jaar geleden in de Kamer kwam, viel het mij op dat gemeentelijke heffingen werden kwijtgescholden voor mensen met een uitkering en werknemers met een laag inkomen. Dat geldt niet voor zelfstandigen, terwijl wij weten dat heel veel zelfstandigen een laag inkomen hebben. Daarover heb ik twee jaar geleden vragen gesteld. De minister van Binnenlandse Zaken zou dat opnemen met de staatssecretaris van Financiën en ik wacht al twee jaar op antwoord! Dat kan toch niet waar zijn! Ik snap dat het wat departementale afstemmingsproblemen oplevert, maar zeker nu wij weten dat veel zelfstandigen toch onder het randje zullen zakken, vind ik dat zo'n regeling er erg snel moet komen. Ik had eigenlijk verwacht dat die regeling er dit jaar nog zou zijn. Kan de minister of de staatssecretaris mij vertellen hoe snel die regeling er zal komen? Ik ben als Kamerlid bereid om de bijbehorende wetsbehandeling zo snel mogelijk af te handelen.

Dan de voortgangsnotitie Vergemakkelijken van doorgroei. Ik wil het kabinet complimenteren, want er is een enorme lijst met verbeteringen, veranderingen en vereenvoudigingen voor ondernemers doorgevoerd. Die moeten allemaal nog hun beslag krijgen en de bekendheid daarvan zal bij zelfstandigen nog moeten worden verbeterd. Ik vind echter dat ik met recht en reden kan zeggen dat zelfstandigen in Nederland eigenlijk niet zo veel hoeven te klagen over de regeldruk, want die is aanmerkelijk vermindert. Ik heb daarover nog wel twee vragen.

Een van de vereenvoudigingen is dat een starter zich alleen hoeft in te schrijven bij de Kamer van Koophandel – de PvdA-fractie is ook heel tevreden over de VAR (Verklaring arbeidsrelatie) – maar dat levert heel veel extra inkomsten op voor de KvK doordat al die mensen met een vrij beroep zich moeten melden. Ik krijg vaak de vraag: wat doet de KvK met al dat geld? Als je namelijk een beroep wilt doen op het Handelsregister, dan kost dat ook alweer geld. Ik begrijp dat dus niet zo. Kan de staatssecretaris dit toelichten?

Dan mijn tweede vraag over de voortgangsnotitie Vergemakkelijken van doorgroei. Volgens mij is de microfinanciering van zelfstandigen ook een succesvol instrument. Ik ben benieuwd of de staatssecretaris al de laatste gegevens heeft over het gebruik daarvan. Bij de grotere kredietfaciliteiten wordt namelijk opnieuw door bedrijven geklaagd dat zij er geen aanspraak op kunnen maken of het niet krijgen. Ik dacht nou juist dat de drempel voor kleine microkredieten laag was en ik ben benieuwd of de budgetten al uitgeput zijn, of de tevredenheid onder zelfstandigen al gemeten is en of dat inderdaad helpt om de motor draaiende te houden. Dan heb ik nog drie korte punten. Ik heb vorig jaar een motie ingediend waarin ik de regering opriep om zelfstandigen ook een zetel in de SER te geven. Vanwege de Wet op de bedrijfsorganisatie heeft het kabinet daar natuurlijk geen directe invloed op, maar dat hebben de sociale partners wel. Nou hoorde ik dat MKB-Nederland en VNO-NCW wel zullen zorgen dat PZO, een grote club voor zelfstandigen, een zetel in de SER zal krijgen. De vraag is of dat ook aan de werknemerszijde zal gebeuren. In de motie die gisteren is aangenomen, wordt de minister-president opgeroepen om

toch eens zijn stem te laten horen over deze belangrijke invulling van een belangrijk orgaan in Nederland. Ik roep het kabinet op om nog eens met de vakbonden te praten over een eventuele invulling door een zelfstandigenorganisatie binnen hun gelederen. Zeker bij de FNV is FNV Zelfstandigen de enige bond die groeit – naast de ANBO, maar dat zie ik toch iets anders – dus ik vraag het kabinet: zijn daarover al gesprekken met de werkgevers gevoerd?

Ik heb al veel gezegd over het onderzoek naar het afschaffen van de WAZ. Ik zie veel meer in een defaultregeling waarbij mensen in principe verzekerd zijn via het UWV en dan kunnen kiezen of zij het niet doen en eventueel naar een private verzekering overstappen. Dat is iets minder zwaar dan mijn collega Gesthuizen voorstelt. Dat debat zullen wij te zijner tijd voeren als het SER-advies er is. De PvdA-fractie blijft echter van mening dat de huidige regeling een heel rare tweedeling op de arbeidsmarkt teweeg brengt tussen mensen die zich wel kunnen verzekeren en mensen die zich niet verzekeren om welke reden dan ook.

De **voorzitter**: Mevrouw Vos, wilt u afronden?

Mevrouw **Vos** (PvdA): Ik heb nog een punt over aanbesteden. Er is een aantal verhalen over de Wmo waarin gesteld wordt dat het voor zelfstandigen moeilijker wordt om als zelfstandige zorg te verlenen. Klopt het dat een zelfstandige zorgverlener wel via een pgb (persoonsgebonden budget) zijn werk kan blijven doen en zijn cliënt kan behouden, maar dat dit niet mogelijk is via de zorg die door de AWBZ gefinancierd wordt? Dan mijn allerlaatste vraag die ik vorig jaar bij de behandeling van de begroting van het ministerie van EZ ook gesteld heb. Alle departementen huren erg veel externen in. Wij hebben cijfers over hoeveel mensen dat zijn en hoeveel geld daarmee gemoeid is. Het gaat mij echter om de vraag: hoeveel tussenschakels zitten daarin? Je wilt een blik ICT'ers open-trekken en je gaat naar Getronics die vervolgens via allerlei tussenschakels uiteindelijk bij de zelfstandige terecht komt die het werk verricht. Wij kennen alle zelfstandigen die op de ministeries rondlopen. Is er nou al voortgang gemaakt met het direct inhuren van een zelfstandige? Heeft het kabinet een overzicht van de schakels en alle bureaus, waar uiteindelijk de daadwerkelijke zelfstandigen onderhangen, waarmee zaken gedaan worden? Dat vind ik wel relevant en het zou mij een lief ding waard zijn als het budget een beetje gesnoeid wordt door al die tussenschakels er zo veel mogelijk uit te halen.

De heer **Elias** (VVD): Voorzitter. Zelfstandigen zonder personeel, zzp'ers in onze Haagse kromspraak, vormen volgens de VVD-fractie een zeer welkome aanvulling op de arbeidsmarkt. Zij zorgen allereerst voor de nodige flexibiliteit in het aanbod van arbeid. Ik heb in dit verband met grote interesse kennis genomen van de opmerkingen van CPB-directeur Teulings daarover in de Volkskrant van vanmorgen. Ik hoor van beide bewindslieden graag of zij mijn positieve duiding van diens woorden delen.

De VVD-fractie vindt het positief dat die zzp'ers hun eigen verantwoordelijkheid nemen bij de voorziening van hun inkomen en een broedplaats vormen voor werkgeverschap. Zzp'ers genieten een grotere vrijheid dan werknemers en dat is één van de grote redenen voor zzp'ers om ook zelfstandig te worden. Maar liefst 75% van de zzp'ers waardeert hun status als zelfstandige als positief tot zeer positief, 20% neutraal en slechts 5% negatief tot zeer negatief. Ik wil dat nog eens nadrukkelijk naar voren brengen, omdat er soms negatief gedaan wordt over de positie van zelfstandigen. Waar echter vrijheid genomen wordt, komt volgens mijn fractie ook verantwoordelijkheid om de hoek kijken. Dat hoort bij zelfstandigheid. Klaagzangen van mensen die eerst voor zelfstandigheid kiezen en daarna jeremiëren dat ze het allemaal zo ingewikkeld vinden, zijn aan de

VVD-fractie niet besteed. Iedereen die zo'n stap zet, moet weten waar hij of zij aan begint. Deze vorm van eigen verantwoordelijkheid nemen, geldt zeker voor verzekeringen voor arbeidsongeschiktheid en voor de opbouw van een oudedagsvoorziening.

Zelfstandig ondernemers hadden destijds de wens om de verplichte verzekering voor arbeidsongeschiktheid af te schaffen en de VVD heeft dit opgenomen in het vorige regeerakkoord. Uit de evaluatie die vandaag besproken wordt, blijkt dat dit een goede keuze is geweest. Er zijn geen aanwijzingen op grond waarvan een verplichte verzekering alsnog ingevoerd moet worden. 90% van de onverzekerde zelfstandigen is zich immers bewust van het feit dat zij geen inkomensverzekering hebben. Dat is een bewuste keuze van deze ondernemers die wordt ingegeven door kostenaspecten of omdat er alternatieven beschikbaar zijn, zoals het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz). Voor zelfstandigen betekent dit wegen en keuzes maken en kortom: verantwoordelijkheid nemen. Dat heeft de instemming van de VVD-fractie op grond van haar visie. Ik heb één punt over de Bbz – mevrouw Vos daarover een vraag stelt – nu wij toch in het acroniemenwoud van SZW zijn gedoken. Er wordt wel een probleem ervaren bij de vermogenstoets. Het blijkt namelijk dat voordat een beroep op de Bbz kan worden gedaan, geëist wordt dat alle lijfrentes worden afgekocht, beëindigd en uitgekeerd. Gezien het feit dat er door ondernemers regelmatig slechts een tijdelijk beroep op de Bbz wordt gedaan, lijkt deze eis zich niet te verhouden tot de kans voor een ondernemer om zelfstandig een oudedagsvoorziening op te bouwen. Daarom vraag ik aan de bewindslieden of deze eis kan komen te vervallen. Het opbouwen van een oudedagsvoorziening ...

Mevrouw **Vos** (PvdA): Ik heb een vraag over de redenen waarom mensen zich niet verzekeren voor arbeidsongeschiktheid. De heer Elias zegt dat 90% dat weet en ja, dat weten zij. De belangrijkste reden daarvoor is dat het ontzettend duur is, daaraan refereerde collega Gesthuizen zojuist ook. Dat vind ik niet een geval van vrije keuze. Als je het niet kunt betalen is dat toch echt iets anders dan er bewust niet voor kiezen. De heer Blok, fractiegenoot van de heer Elias, vindt mijn idee om een soort standaard te zetten zeer sympathiek: je blijft verzekerd tenzij je ervoor kiest om onverzekerd te zijn. Zijn er nu twee verschillende verhalen van de VVD-fractie?

De heer **Elias** (VVD): Nee, ik zal daarover nog eens spreken met mijn collega Blok. Dit is in ieder geval mijn algemene visie op de keuze voor zzp'ers, die ik ook in mijn eigen ondernemerschap heb gemaakt. Het is niet raar om in het begin bewust onverzekerd te willen zijn en dat later bij te spijkeren. Dat is een bewuste keuze. Als er modaliteiten zijn waar de heer Blok zich met mevrouw Vos in kan vinden, dan vind ik dat prima. Ik geef nu mijn algemene gevoel daarover weer.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Ik kan me dat in de tak van sport van de heer Elias voorstellen. Ik neem dat hij zich juist wel heeft verzekerd voor inkomensverlies of wat dan ook. Het gaat echter juist om een heel grote groep die zichzelf verhuren en vaak hun arbeid. Ik verwijs bijvoorbeeld naar de enorme groep bouwvakkers die een enorm hoge premie betaalt, omdat zij zwaar lichamelijk werk doen. Dan vind ik dat de markt niet werkt en dat de overheid een taak heeft. Wij hebben al vaker gezien dat de financiële markt niet werkt en dan vinden wij het helemaal niet erg dat de overheid daarbij nogal hard optreedt.

De heer **Elias** (VVD): Ik zal mij op dat specifieke punt nog met mijn collega Blok verstaan, maar dit is het algemene uitgangspunt dat ik graag als ideologisch fundament wil uitdragen. Het opbouwen van een oudedagsvoorziening blijkt geen vanzelfsprekendheid voor zzp'ers. Uit een onderzoek van Bangma uit 2006 blijkt dat de

helpt van de zelfstandigen niet actief pensioen opbouwt. Wel doet 40% regelmatig een storting bij een verzekeraar en 25% belegt bij een bank voor pensioenvermogen. De VVD-fractie wil ook daarbij de nadruk leggen op de eigen verantwoordelijkheid: zzp'ers zijn zelf verantwoordelijk voor het organiseren van een oudedagsvoorziening. De kosten van zo'n oudedagsvoorziening zijn zeker hoog en het herinvesteren van winst in het eigen bedrijf is ook zeker mooi, maar er komt ook een leven ná het eigen bedrijf. Het is aan ons als politici om het pensioenbewustzijn bij zelfstandigen aan te wakkeren en dat doe ik ook graag door dit soort dingen te zeggen. Het is en blijft echter de verantwoordelijkheid van de ondernemer zelf en bovendien moet niet worden vergeten dat een pensioenopbouw later in het eigen bedrijf ook bepaald geen kwaad kan.

Dat neemt niet weg dat het kabinet belemmeringen die worden ervaren, kan wegnemen. Dit is ook de wens van de premier, zo begrijp ik uit diens opiniebijdrage in NRC Handelsblad van 19 mei jongstleden. De VVD-fractie heeft daartoe in 2006 al een concreet voorstel gedaan: verleng de termijn waarin vrijwillige pensioenopbouw door zelfstandigen fiscaal wordt gestimuleerd van drie naar tien jaar. Dit amendement is nota bene in september 2006 aangenomen, maar volgens de informatie van de VVD-fractie levert staatssecretaris De Jager tot nu toe geen boter bij de vis. Ik hoop dat ik dat verkeerd zie. Het kabinet beroept zich namelijk op een ongelijke behandeling als de periode zou worden opgerekt. Daarbij kan echter de vraag worden gesteld hoe oneerlijk het dan zou zijn als je alleen mag betalen als je pensioenpremie een relatief laag rendement oplevert en dat niet meer mag als het rendement eindelijk begint te stijgen. Veel startende ondernemers hebben immers eerst met een baan een regulier pensioen opgebouwd. Dit deden zij over het algemeen op jonge leeftijd als het rendement relatief laag is. Deze mensen kunnen volgens deze redenering daarom nooit genieten van de hogere rendementen richting het einde van de pensioenopbouw. Graag een reactie van de bewindslieden.

De VVD-fractie is in algemene zin positief gestemd over het fenomeen zzp'er. Daarbij maak ik echter één belangrijke kanttekening. Veel zzp'ers gedragen zich eigenlijk als werknemer, terwijl zij alle voordelen voor zelfstandigen genieten. Daarom is de VVD-fractie in algemene zin voor het beter richten van de ondernemersfaciliteiten, zoals de zelfstandigenaftrek, op werkgeverschap of in ieder geval op het behalen van winst. Dit aspect wilde ik ook niet onvermeld laten.

Dan heb ik nog een aantal kleine punten naar aanleiding van de stukken.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Begrijp ik goed dat de heer Elias absoluut niet wil dat mensen zich toch op een bepaalde manier collectief verzekeren, terwijl dat het voortbestaan van de sociale zekerheden ten goede kan komen? Maar wil hij de zelfstandigen zonder personeel hun zelfstandigenaftrek wel afpakken?

De heer **Elias** (VVD): De VVD-fractie wil in de toekomstige discussie over zzp'ers beter kijken naar de ondernemersfaciliteiten. Dat heb ik daarover gezegd.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Met andere woorden: de heer Elias wil die mensen hun zelfstandigen- of startersaftrek afpakken.

De heer **Elias** (VVD): Nee, dat is volgens mij niet de bedoeling. Dan de statistiekverplichting waarover in de stukken gesproken wordt. De administratieve lasten dalen doordat er minder statistiekverplichtingen worden uitgevaardigd. Dat is mooi, maar ik wil graag een statistiekstop en ervoor zorgen dat de benodigde gegevens op een andere manier door de overheid worden verzameld dan door middel van uitvragen. Graag een reactie.

In het kader van het stimuleringspakket is de scholingsbonus geïntroduceerd; weer een nieuwe regeling. Waarom is er niet voor gekozen om dat doel te bereiken via de bestaande afdrachtvermindering onderwijs? In het kader van de verbetering van de informatievoorziening worden vijf initiatieven genoemd, waarvan het digitale loket Antwoord voor bedrijven er een is. Dat is en blijft echter nog steeds een doorverwijsloket. De VVD-fractie wil graag één echt loket waar ondernemers worden geholpen door een accountmanager. Het kabinet heeft accountmanagement als actiepoint opgenomen in de stroomlijningbrief over subsidiebeleid, maar wat betekent dat: actiepoint? Wordt het nu geregeld of niet? Het Platform Zelfstandige Ondernemers pleit voor een scheiding tussen de fiscale behandeling van ondernemersinkomen en het ondernemingsinkomen. Dit zorgt voor meer gelijkheid tussen zelfstandigen en werknemers bij het verkrijgen van inkomstenstoelagen en dergelijke. Ik verwijs naar de studiefinanciering, de huurtoeslag en de zorgtoeslag. De VVD-fractie heeft begrip voor dit verzoek en wil graag dat deze suggestie wordt meegegeven aan de Studiecommissie belastingstelsel, die aan het werk is gezet in het kader van de brede heroverwegingen. In de stukken wordt ook ingegaan op het starten van een onderneming uit een uitkering. Door slechte voorlichting van het UWV zijn veel ondernemers die vroeger een uitkering hadden nu in de problemen gekomen. Achteraf bleek dat er te veel uitkering zou zijn genoten. Het UWV is nu begonnen om dit geld terug te vorderen, zonder rekening te houden met het betalingsvermogen van de pas gestarte ondernemer. De Nationale ombudsman onderzoekt dat. Ondertussen lijkt het UWV gewoon door te gaan met de terugvordering, ondanks het onderzoek van de Ombudsman. De VVD-fractie had een opschortende werking van het onderzoek op de invordering redelijk gevonden. Graag een reactie.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Voorzitter. Ik wil nog eens benadrukken dat de CDA-fractie het zelfstandig ondernemerschap een heel warm hart toedraagt en dat zij de wil om zelfstandig te ondernemen omarmt en in alle opzichten zal en wil faciliteren. Volgens mij speelt juist deze groep in op de flexibiliteit die de arbeidsmarkt en ook bedrijven vragen. Er is meer behoefte aan die flexibele schil en ik vind dat een heel mooi fenomeen van het zelfstandig ondernemerschap. Ik ga ervan uit dat het een positieve keuze van mensen is om zzp'er te willen zijn en dat zij daarmee ook alle kansen en risico's voor zichzelf kunnen inschatten en zich daarvan ieder geval bewust zijn. Het kabinet omarmt het zelfstandig ondernemerschap in deze zin ook behoorlijk en ik maak het een compliment voor de voorliggende notities.

Ik sluit mij aan bij de vraag van mevrouw Vos over de SER. Er zijn nu bijna een miljoen zzp'ers en gisteren is een motie aangenomen om een positie in de SER te claimen. Hoe kun je die echter claimen, want dat is toch aan de sociale partners? Hoe wil het kabinet daaraan een positieve bijdrage leveren bij het uitvoeren van deze motie?

Dan de cijfers van het Centraal Planbureau die gisteren bekend zijn gemaakt. Ik vind 1,5% groei voor 2010 heel positief. Er schijnt licht aan het einde van de tunnel; dat is een mooie kerstboodschap. In diezelfde boodschap van het Centraal Planbureau stond ook een punt van zorg over de positie van de zzp'ers. Zij maken tijdens de recessie veel minder uren dan voorheen en krijgen ook veel lagere uurtarieven uitbetaald. Vooral deze groep zzp'ers zou dus forse klappen oplopen, maar cijfers ontbreken. In de stukken heb ik in ieder geval gelezen dat er een evaluatie is geweest, waardoor er wel inzicht zou zijn over de zzp'ers en dat spreekt eigenlijk heel deze boodschap van het CPB tegen. Ik zou graag een reactie van het kabinet ontvangen op de vraag hoe deze twee berichten elkaar zo kunnen tegenspreken.

Volgens mij is er in de afgelopen periode door dit kabinet heel veel gedaan om het ondernemerschap aantrekkelijker te maken. Ik verwijs

daarbij naar alle stappen die zijn gezet op weg naar het verlagen van de administratieve lasten, het verminderen van de regeldruk, maar ook de maatregelen op fiscaal gebied. Ik vind dat zeker het fiscaal plan voor 2010 laat zien dat wij het ondernemerschap een heel warm hart toedragen. Ik noem als voorbeelden het afschaffen van de eerstedagmelding, de statistiekverplichting waarover wij hebben gesproken, de urencriteria, de mkb-vrijstelling en de VAR-verplichting. Daarbij zijn echt heel veel successen geboekt.

Er wordt in de stukken ook ingegaan op de fiscaliteiten. Er zit volgens mij nog wel wat licht in de verhouding tussen het fiscale en het sociale regime voor werknemers en ondernemers. De CDA-fractie onderkent deze verschillen en het feit dat die terugkomen in het fiscaal stelsel. Zij heeft zich in het verleden al positief uitgesproken over de rechtsvormneutrale winstbelasting. Mag het namelijk uitmaken of je een bv hebt of een eenmanszaak? Het zou toch gewoon eerlijk zijn als dat op een gelijke wijze betaald en fiscaal behandeld wordt? Ik vraag het kabinet om de betekenis van een rechtsvormneutrale winstbelasting mee te laten nemen in het SER-onderzoek. De Kamer heeft een brief ontvangen waar allerlei vragen gesteld worden voor het SER-onderzoek, alleen deze rechtsvormneutrale winstbelasting zit daar niet bij. Ik wil heel graag dat die wel meegenomen wordt.

Mijn volgende punt heeft betrekking op de subsidies. In een recent onderzoek van adviesbureau Roland Berger en de Spaanse business school IESE wordt aangetoond dat de subsidies voor startende ondernemers eigenlijk helemaal niet werken. De hoofdconclusie is dat die zelfs averechts zouden werken. Starters die heel druk bezig zijn met subsidies, hebben minder aandacht voor hun klanten en afzetmarkt en daardoor zijn zij minder succesvol. De onderzoekers adviseren de overheid daarom te stoppen met het verstrekken van subsidies en vaker als «lounging customer» op te treden. De CDA-fractie is niet helemaal verrast door deze conclusie, want zij is al langer kritisch over de subsidiestroom naar deze groep. Ik ben echter benieuwd naar de reactie van het kabinet op de conclusie van dit onderzoek.

In eerdere debatten is namens mijn fractie ook al naar voren gebracht dat zij het heel belangrijk vindt dat zowel subsidieregelingen voor ondernemerschap als voor innovaties ook echt effectief zijn. Die effectiviteit wordt bij lange na niet altijd aangetoond en wat de CDA-fractie betreft staat dan ook het bestaansrecht daarvan ter discussie. Met het oog op de heroverwegingen wil mijn fractie in ieder geval meer duidelijkheid hebben over en inzicht in de vraag welke ondernemerssubsidies er zijn en de effectiviteit daarvan. Ik ontvang daarover dus graag een brief c.q. een lijst met ondernemerschap- en innovatiesubsidies, waarin de effectiviteit daarvan voor bijvoorbeeld de werkgelegenheid wordt aangegeven of de bijdrage aan het bruto binnenlands product. Wat leveren die subsidies nou eigenlijk op? Graag een toezegging op dit punt.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Ik vind dat een heel interessante gedachtegang van mevrouw Blanksma, maar ik zie wel twee obstakels. In de eerste plaats zou het dan gaan om innovatie waaronder ik onderzoek en ontwikkeling schaar dat nog helemaal in de kinderschoenen staat. Er is dus een idee waarmee een ondernemer aan de slag wil, maar er is nog helemaal geen zicht op een product en men weet nog niet eens of dat wel ontwikkeld kan worden. Wat doen wij daar dan mee? In de tweede plaats: wat gebeurt er als het producten zijn waar juist de overheid niet zo veel mee kan, maar die misschien wel op een andere manier van groot maatschappelijk belang kunnen zijn op het gebied van welzijn of economie? Wat wil mevrouw Blanksma daarmee dan doen?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Het is dan belangrijk dat wij vooral te weten komen wat de toegevoegde waarde van een subsidie is.

Bij innovatiesubsidies kan de opbrengst vandaag niet duidelijk zijn, maar is het mogelijk dat wij daarmee op de lange termijn wel investeren in de kracht van Nederland. Dat is absoluut een toegevoegde waarde die de instandhouding van die subsidie zou legitimeren, maar ik wil heel graag weten wat de effectiviteit is van die subsidies en waarom wij die in stand houden. In het kader van de heroverwegingsoperatie moeten wij een rationele discussie voeren over de vraag welke subsidies wij wel of niet laten bestaan. Daarin wil ik graag inzicht hebben. Een van de werkgroepen die door het kabinet zijn ingesteld, houdt zich bezig met innovatie en toegepaste wetenschap. Ik wil graag concreet weten hoeveel subsidie daar naartoe gaat en wat de effectiviteit daarvan is.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Waar denkt mevrouw Blanksma dan aan bij de innovatiesubsidies? Welke criteria zou zij willen hanteren om effectiviteit te kunnen vaststellen?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik denk aan de kans op groei van het bruto binnenlands product, dat wil zeggen: wij investeren vandaag om uiteindelijk in de toekomst een grotere groei te realiseren.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Dan hebben wij het over innovatiebeleid. Mevrouw Blanksma bedoelt dan de mate waarin een regeling bijdraagt aan de groei van het bbp?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Uiteraard, want anders hoeven wij geen subsidie te geven. Het moet altijd bijdragen aan ...

De **voorzitter**: Mevrouw Blanksma, ik stel voor dat u uw betoog vervolgt. U heeft nog een minuut spreektijd over.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Dat is kort, want ik heb nog heel veel punten.

Mijn volgende punt heeft betrekking op het Agentschap NL, een aangekondigde fusie tussen SenterNovem, EVD en Octrooicentrum Nederland. Syntens doet daar niet aan mee en ik vraag mij af waarom dat zo is. De fusie van Agentschap NL is namelijk vooral bedoeld om de effectiviteit te verhogen en is het dan geen optie om ook Syntens daarbij te betrekken? Wij hebben het heel moeilijk gemaakt voor ondernemers en zo'n agentschap kan een grote toegevoegde waarde hebben voor hen, maar ook voor de Kamers van Koophandel, individuele advocatenkantoren, consultants, banken en fiscale bureaus. Kan er niet een actiever beleid komen voor het inrichten van ondernemerspleinen? De Kamers van Koophandel hebben bijvoorbeeld vijftig vestigingen in het land. Waarom kunnen daarbij niet vijftig ondernemerspleinen gemaakt worden waar een ondernemer al zijn behoeftes kenbaar kan maken en realiseren? Dan kunnen wij bekijken of zij daar kunnen bankieren en hun subsidies kunnen aanvragen, et cetera.

Dan wil ik kort ingaan op de evaluatie van de WAZ. Het evaluatieonderzoek geeft voor de CDA-fractie geen enkele aanleiding om een collectieve regeling te bepleiten. Ook de zelfstandigen willen dit niet. Desalniettemin vraag ik toch aandacht voor degenen die niet verzekerd zijn of onderverzekerd zijn. Wij moeten nadrukkelijk bekijken hoe wij kunnen stimuleren dat zelfstandigen zonder personeel zichzelf van de risico's daarvan bewust zijn en zo veel mogelijk toch een verzekering nemen.

Dan tot slot de AOW-discussie en de motie-Rutte. De zzp'er, de zelfstandige, wordt nu in de AOW-voorstellen nog niet echt benoemd. Vooral in het flankerende beleid is het onduidelijk waarop zzp'ers wel of geen recht hebben. De CDA-fractie bepleit dat het adagium gelijke monniken, gelijke kappen ook opgaat voor de zelfstandigen. Volgens mij zullen alle regelingen, die ook op zelfstandigen betrekking hebben en nu ophouden bij 65

jaar, uiteraard ook allemaal naar 67 jaar gaan. Dan heb ik het over alle starterregelingen, de fiscale regeling, de VAR en de levensloopregeling. Die regelingen houden alle op bij 65 jaar en de rechten en plichten moeten uiteindelijk ook tot 67 jaar geldig zijn.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Het lijkt wel een trend, maar iedereen die ik tegenwoordig spreek, overweegt om op een bepaald moment voor zichzelf te beginnen. Daar is in principe niets mis mee, maar ik hoor mensen vaak zeggen: ik wil eigen baas zijn en ik heb geen zin meer om onder een baas te werken. Het gaat niet zozeer om het ondernemerschap, expansiegroei of winstmaximalisatie, maar meer over vrijheid en zelfstandigheid. De zzp'er wil zichzelf in de markt zetten als product met de overtuiging dat dit product kwalitatief goed is tegen een concurrerende prijs. Wat betekent het voor het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel als deze groei doorzet? De fractie van de ChristenUnie juicht daarom de adviesaanvraag aan de SER ook toe. Wanneer kan de Kamer dit advies tegemoet zien?

De staatssecretaris zet in op doorgroei en dat is mooi, maar nu al blijkt dat twee derde van de zelfstandige ondernemers niet wil doorgroeien.

Waarom is in de adviesaanvraag niet meegenomen op welke manier deze vorm van ondernemerschap verder gestimuleerd kan worden?

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben een verhelderende top-10 opgesteld. Onnodige belemmeringen voor doorgroei moeten worden weggenomen. Veel van de genoemde punten komen bekend voor en hebben betrekking op het mkb. Ik ben heel blij dat dit kabinet ook alles op alles zet voor het wegnemen van die belemmeringen, maar ik mis maatregelen om zzp'ers te stimuleren om door te groeien. Is de staatssecretaris bereid om daarover bijvoorbeeld in gesprek te gaan met de het Platform Zelfstandige Ondernemers?

Het verminderen van de regeldruk voor bedrijven is één van de kabinetsdoelstellingen. Met de lastenverlichting zijn al belangrijke stappen gezet. Ondernemers ervaren dat zij minder tijd kwijt zijn met het naleven van fiscale regels. Nederland is internationaal wel gezakt in de PwC-studie *Paying Taxes* naar belastingdruk. Welke effecten verwacht de staatssecretaris komend jaar van de uniformering van het loonbegrip?

Het kabinet vindt dat er verschillende mogelijkheden zijn binnen het huidige pensioenstelsel om zowel in de tweede als de derde pijler pensioen op te bouwen. Om die reden vindt het kabinet het niet nodig om te komen met nadere overheidsmaatregelen. Hoewel de fractie van de ChristenUnie het kabinet redelijk kan volgen in deze gedachtegang, ben ik van mening dat door wetwijzigingen meer mogelijk wordt voor deze groep. Daar zal ik zo op terugkomen. Momenteel zijn er geen betrouwbare gegevens voorhanden over de pensioenssituatie van zzp'ers. Ik heb begrepen dat pensioenproducten uit de derde pijler duur zijn, waardoor zzp'ers daarvan onvoldoende gebruik maken. Dit betekent dat zzp'ers op hun oude dag het risico lopen dat zij moeten blijven werken om te overleven of misschien zelfs in de bijstand terechtkomen. Zzp'ers zouden zich in principe kunnen aansluiten bij een bedrijfstakpensioenfonds of een beroepspensioenfonds. Tegenwoordig is de groep zzp'ers echter zo verschillend en zo groot geworden, dat deelnemen in deze fondsen voor een grote groep niet tot de mogelijkheden behoort. Deskundigen op dit gebied vinden dat er voor deze groep één of meerdere pensioenfondsen moeten worden gecreëerd. Dit vraagt echter om erkenning van de zzp'ers als bedrijfstak of algemene beroepsgroep. Is de minister bereid deze mogelijkheid te onderzoeken?

Een bijkomstigheid is dat er ook via deze fondsen een breder pakket van diensten aangeboden kan worden om allerlei andere risico's te kunnen dekken. Volgens mij zijn wij dan ook verlost van al die andere noodverbanden die wij proberen aan te leggen om de risico's te dekken voor deze groep. Inmiddels is er een proef geweest met het starten van een onder-

neming met behoud van uitkering. Daar is al eens eerder in de Kamer over gesproken. Voor starters is het moeilijk als voor het bedrijf ingezette uren worden gekort op de uitkering. De minister zal de Kamer in de eerste helft van volgend jaar berichten over simplificatie van de regeling. Wil de minister ook onderzoeken welke andere mogelijkheden er zijn om zelfstandig ondernemerschap uit een uitkering meer te stimuleren? Dan heb ik het bijvoorbeeld over andere vormen van microfinanciering, want niet iedereen wil een uitkering behouden omdat dit juist nu ook een heel negatief imago gekregen heeft.

Momenteel melden veel bedrijven dat zij geen krediet ontvangen van banken. Heeft de staatssecretaris al zicht op de situatie van zzp'ers? Heeft hij er ook zicht op of het aantal zzp'ers dat door de economische crisis faillissement heeft aangevraagd, in verhouding staat tot het gemiddelde? Daarnaast vraag ik aandacht voor de mogelijkheden van zzp'ers om gebruik te maken van de WBSO. Ik wil ook aandacht voor de aanbesteding, want er blijkt nog steeds een hoge drempel te zijn door de gunningvereisten. Het kabinet wil juist graag dat er sprake is van doorgroeien, maar doorgroeien kan alleen op het moment dat ook je orderportefeuille alsmaar voller wordt, zodat je op een gegeven moment personeel moet aannemen. Mijn vraag is dus: is er bij de aanbesteding een mogelijkheid dat in ieder geval de overheid op basis van contractcompliance de voorkeur geeft aan bijvoorbeeld zzp'ers?

Tot slot wil ik nog een opmerking maken over de mkb-winstvrijstelling. Een zzp'er maakt in de eerste jaren niet zo veel winst en daarom vraag ik mij ook het volgende af: is er ook naar gekeken of dit juist voor deze groep niet averechts zal werken?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. Ik zal mijn collega's maar niet overtreffen in het uitspreken van waardering voor het ondernemerschap en het zelfstandig ondernemerschap, maar die waardering is er ook bij de SGP-fractie.

Ik richt me meteen op de knelpunten die worden ervaren bij werkgeversorganisaties. Ik heb tien knelpunten gevonden. Ik zal deze niet alle tien langsgaan, maar enkele ervan verdienen volgens mij wel aandacht in dit overleg. Ik noem allereerst de vergunningverlening door lokale overheden bij de behoefte tot doorgroei van ondernemingen. De SGP-fractie krijgt regelmatig klachten over de vermeende macht van welstandscommissies. De klacht is dat deze commissies zich te veel zouden bemoeien met details. Het Rijk heeft de kaders voor het functioneren van deze commissies al een beetje ingeperkt. Mijn fractie snapt heel goed dat het een bevoegdheid van het lokale bestuur is, maar de vraag is wel gerechtigd of daar niet een tandje bij kan. Mijn vraag aan de staatssecretaris is klip-en-klaar: is hij bereid om daarover contact op te nemen met de minister van VROM en te onderzoeken of daarbij nog verdere maatregelen behulpzaam kunnen zijn?

Een tweede knelpunt is de gebrekkige beschikbaarheid van fysieke ruimte voor de uitbreiding of verplaatsing van bedrijven. De bewindslieden beperken zich in hun reactie tot het beleid voor bedrijventerreinen. De SGP-fractie vraagt zich af of er daarnaast niet ook enkele andere knelpunten worden benoemd en wat daar dan de reactie op is. Ik wil dus graag een meer uitgebreide reactie op die punten.

Dan de toegang tot kapitaal waarover enkele collega's ook al spraken. Hans Vijlbrief, directeur-generaal bij EZ heeft recent in een interview in FEM Business gesteld dat het streven is om nog dit jaar conclusies aan te nemen over de inzet van vermogens van pensioenfondsen, zodat banken meer ruimte op hun balans krijgen voor kredietverlening. Het is inmiddels 16 december en de vraag is dus gerechtigd: wat is de stand van zaken op dit punt? De heer Vijlbrief maakt zich ook zorgen over de kredietverstrekking als de economie aantrekt. Ook banken verwachten dat er meer

kredieten nodig zullen zijn, dan banken kunnen verschaffen. Waar is deze zorg op gebaseerd en welke consequenties kan dit hebben?

De duurzame energiebranche is één van de branches waar start- en door-groei van ondernemingen van groot maatschappelijk belang is. Uit onder-zoek is gebleken dat Nederland bij investeringen in duurzame technologie behoorlijk achterloopt ten opzichte van de rest van Europa. Dit is voor een belangrijk deel te wijten aan onvoldoende beschikbaarheid van kapitaal. Erkent de staatssecretaris dit probleem en ziet hij mogelijkheden om daaraan iets te doen? Dat moet uiteraard met de bewindslieden van Financiën worden besproken, maar het is ook een probleem dat de «power» op EZ heel erg raakt.

Op Europees niveau is de discussie over de afschaffing van de jaarreke-ningplicht voor kleine ondernemingen aan de orde. Kort samengevat: het kabinet is daar voorstander van, maar een aantal lidstaten houdt de boel tegen. Wat is nu de stand van zaken?

Dan een verfijning op dit dossier: wat is eigenlijk een kleine onderneming? Hoe wordt dat gedefinieerd? Ik stel deze vraag omdat bouwbedrijven en projectontwikkelaars zich regelmatig richten op de totstandkoming van een besloten vennootschap voor specifieke projecten. Het kan jaren duren voordat een project gerealiseerd wordt. Gedurende deze tijd nemen deze vennootschappen nauwelijks deel aan het economische verkeer en hebben zij een lage jaaromzet. Is het mogelijk om ook de jaaromzet als criterium te nemen bij de definiëring van een kleine onderneming, zodat ook dit type vennootschappen niet elk jaar verplicht wordt om een jaarre-kening te publiceren? Daarbij kan gedacht worden aan een jaaromzet van bijvoorbeeld € 250 000. Ik noem maar iets, maar dat heb ik in een e-mail aangetroffen als suggestie.

Dan het dossier van de zzp'ers. De bewindslieden wijzen in hun beleidsno-titie over zzp'ers op het vervagende onderscheid tussen werknemers en zelfstandige ondernemers. Zij stellen terecht de vraag of het bestaande sociale en fiscale stelsel door deze vervaging wel toekomstbestendig is. De SGP-fractie steunt daarom de adviesaanvraag aan de SER op dit punt. Ik heb nog wel een aandachtspunt dat daarbij aansluit. Sinds enkele jaren is er door de Verklaring arbeidsrelatie meer duidelijkheid gekomen over de status van de arbeidsrelatie tussen de opdrachtgever en de zelfstan-dige, ter versterking van de eigen verantwoordelijkheid van de zelfstan-dige. Het is een middel om te voorkomen dat werkgevers misbruik van de relatief goedkope zelfstandigen. Is de mate waarin daarop wordt toege-zien echter wel voldoende? Er wordt mij gemeld dat toezicht op de correctheid van de informatie in de VAR nogal lastig is. Veel zelfstandigen en hun opdrachtgevers zouden te gemakkelijk door de mazen van deze wet kunnen glijpen. Daarvan heb ik geen bewijzen, maar dat zijn opmer-kingen die mij bij de voorbereiding van dit algemeen overleg bereiken en ik leg dat maar ter becommentariëring voor.

Er is veel veranderd sinds in 2004 de toegang tot de Wet arbeidsonge-schiktheidsverzekering zelfstandigen is afgesloten. Ik vraag aandacht voor een aantal problemen. Ondernemers die zich niet verzekeren, lopen een groot risico. Een zelfstandige die niet verzekerd is en arbeidsongeschikt zou raken, rest een bijstandsuitkering waarvan een normaal gezin moeilijk kan bestaan. Daarom stel ik de volgende vraag aan de regering: welke acties zal de regering nemen voor het vergroten van de bekendheid van zowel de private vangnetverzekering als de verzekering via het UWV? Weet de minister in hoeverre verzekeraars om gezondheidsredenen afge-wezen ondernemers op die vangnetregeling wijzen? Wat zijn de mogelijk-heden voor de groep ondernemers die tot op dit moment niet bekend was met deze verzekeringen en om medische redenen niet wordt geaccepteerd bij een reguliere verzekering? Hoe gaat de regering om met het door onderzoekers geschetste probleem dat een groot deel van de onverze-kerden niet in staat is om de premie voor de arbeidsongeschiktheidsverze-

kering te betalen? Dat probleem is zojuist ook al door enkele collega's benoemd.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Die arbeidsongeschiktheidsverzekering is een belangrijk punt voor de heer Van der Vlies. Wat vindt hij van mijn suggestie om wellicht voor de gevallen waarin blijkt dat de ondernemer geen verzekering kan krijgen, in ieder geval een langere inschrijftijd voor de verzekering mogelijk te maken, als zij bij een werkgever vandaan komen?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Die vraag heeft mevrouw Gesthuizen zojuist gesteld en mogen wij even wachten op de reactie van de regering, mede tegen het licht van de adviesaanvraag aan de SER? Dat heeft daar volgens mij helemaal mee te maken en wij kunnen onze kracht niet voor allerlei zaken tegelijk inzetten.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Voorzitter. Ik dank de woordvoerders voor hun inbreng en vragen. De taakverdeling bij de beantwoording is volstrekt logisch; ik «doe» de onderdelen met betrekking tot de ondernemers en economische zaken en de minister van Sociale Zaken «doet» de sociale zekerheid.

10 maart is de dag van de zelfstandige ondernemer. De instelling van die dag komt voort uit de bespreking in de Kamer drie jaar geleden van de Nota Zelfstandig ondernemerschap. Tot mijn verbazing was er nog nooit – ook niet onder de paarse kabinetten – een beleidsdocument uitgebracht dat extra aandacht besteedde aan zelfstandigen zonder personeel. Ik ben blij dat die brief door het Platform Zelfstandig Ondernemerschap en werknemers en werkgevers een doorbraak en erkenning werd genoemd. Het is natuurlijk een heel grote groep die enorm is gegroeid. Ik noem een paar cijfers. In 2008 zijn er bijna één miljoen personen actief als zelfstandige. Dit blijkt uit de cijfers van het CBS. Dat is een groei van bijna 45% ten opzichte van 1996 toen er nog 660 000 zelfstandigen waren. Het aantal zelfstandigen zonder personeel is gegroeid met bijna 60%, van 400 000 in 1996 tot 640 000 in 2008. Dé zzp'er is een diverse groep. Ik zou bijna iemand van het koninklijk huis citeren, maar de klassieke zzp'er is een ondernemer die voor eigen rekening en risico werkzaam is in het eigen bedrijf of de eigen praktijk en werkzaamheden verricht voor meerdere opdrachtgevers. Dit is het klassieke beeld, maar er zijn meer soorten zzp'ers.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Die cijfers zijn bekend. Ik roep al een paar jaar dat er één miljoen zelfstandigen zijn. De vervolgvraag is dan altijd: wie is die zelfstandige dan precies. Wat dan wringt, is dat er nog steeds geen definitie is, noch sociaal, noch fiscaal. Daar is al zo vaak om gevraagd dat ik dit bijna niet meer durf te herhalen. De staatssecretaris spreekt nu over de klassieke zelfstandig ondernemer. Het blijft lastig om over deze onderwerpen te praten of beleid te maken, omdat een definitie ontbreekt. Ik zou het prettig vinden als wij binnen afzienbare tijd precies weten wat in juridisch en fiscaal opzicht wordt verstaan onder het begrip zelfstandig ondernemer.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Dé definitie is de CBS-definitie. Volgens die definitie zijn er bijna één miljoen zelfstandig ondernemers. Binnen die groep kunnen verschillende groepen worden onderkend die ook voor verschillende rechtsvormen kiezen. De een is ondernemer in loondienst, de ander heeft een bv, de interim-manager is misschien directeur/groot aandeelhouder van zijn eigen interim-bureau maar is in die zin ook een zelfstandig ondernemer. Die verschillende groepen zijn niet in één vorm te vangen. Ik onderscheid zelf vier groepen.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Ik heb ooit ook die optelsom gemaakt. Ik heb van het aantal mensen dat tot de beroepsbevolking hoort, het aantal werknemers afgetrokken en wat er overbleef, waren naar mijn mening zelfstandigen. Zo kwam ik ook op één miljoen uit, maar dit blijft behoorlijk onbevredigend. Als je alleen maar zegt: een zelfstandige is iemand die geen werknemer is, zijn wij nog niet klaar, maar blijkbaar komt staatssecretaris De Jager daar ook niet uit.

Staatssecretaris **Heemskerk**: De vraag is wat je daarmee opschiet. Je wilt toch fiscaal maatwerk kunnen leveren en niet een Mao-pakje ontwerpen voor alle zelfstandigen waarin men zijn ondernemerschap kan uitvoeren. Naar mijn mening is het veel belangrijker dat wij specifiek maatwerk hebben in onze wetten en regels.

De allergrootste groep bestaat uit de eigenwijze éénpitters waarvan wij er niet genoeg kunnen krijgen. Over de tweede groep heb ik gemengde gevoelens, die bestaat uit de wat jongere ouders. Dit zijn vaak vrouwen die – zoals ik het zie – de flexibiliteit willen hebben om het zelf te organiseren en blijkbaar zijn de ondernemingen, en dan vooral de wat grotere ondernemingen, niet in staat om die mensen aan zich te binden. Dit is een van de redenen dat wij een diversiteitbeleid en een goed personeelsbeleid blijven voeren en dat wij bedrijven erop aanspreken dat zij ervoor moeten zorgen dat die vrouwen niet uitstromen. De derde groep bestaat uit zelfstandigen zonder personeel die eigenlijk wel een personeelslid zouden willen aannemen. Ook die groep moet kunnen doorgroeien. Ik kom daar nog op terug. Verder zijn er in twee sectoren, de thuiszorg en de post, vormen van zelfstandigheid. Velen zijn van mening dat dit gewoon een arbeidsovereenkomst is. Met de openstelling van de postmarkt zijn er afspraken gemaakt waardoor die mensen weer een vaste arbeidsovereenkomst krijgen en weer in de sociale zekerheid komen. Daar spreken wij morgen over. Al met al blijkt dat er een heel kleine groep is die tegen wil en dank ondernemer is. Over dit onderzoek is vorig jaar met de minister van Sociale Zaken gesproken.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): De staatssecretaris sprak over de jonge vrouwen die als zelfstandige beginnen. Ik begrijp hem niet helemaal. Ik zie er namelijk niet zo'n probleem in dat met name jonge vrouwen voor zichzelf beginnen, of bedoelt hij te zeggen dat die vrouwen eigenlijk niet aan de bak komen?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Het is vaak een positieve keuze. Vrouwen hebben dan geen zin meer in het bureaucratische gedoe, de «ratrace» en de wijze waarop bedrijven een en ander organiseren. Dat is een goede beslissing. Ik constateer echter dat veel, vaak hoger opgeleide vrouwen stoppen met hun carrièrepad in grote ondernemingen. Dat is jammer, vooral als de einduitkomst is dat er nog steeds alleen maar grijze oude mannen in die raden van bestuur zitten. Dat willen wij toch ook niet? Het is prima als iemand zelfstandig ondernemer wordt na een positieve keuze, maar de vraag is ook hoe wij ervoor kunnen zorgen dat niet al te veel vrouwen afhaken en dat meer vrouwen die raden van bestuur halen.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Misschien zou het «old boys network» in die organisaties ...

De **voorzitter**: Zal ik regelen wie het woord krijgt?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Het is een interessante visie die de staatssecretaris nu op tafel legt. Begrijp ik goed dat hij bij ondernemingen wil bepleiten dat vrouwen niet het zelfstandig ondernemerschap moeten nastreven om vervolgens maar in een raad van bestuur terecht te komen? Dat hoor ik hem toch impliciet zeggen?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ik pleit daar niet alleen zeer actief voor bij ondernemingen, maar ik haal ook handtekeningen op opdat zij zich doelen stellen om meer nieuw talent, en met name vrouwelijk talent, te laten doordringen in de top. Zij hebben hun targets verwoord in Talent naar de top, want het gaat nog niet goed met de diversiteit in het Nederlandse bedrijfsleven.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Dat is één, maar wij spreken vandaag over zelfstandig ondernemerschap. De staatssecretaris brengt deze handtekeningenactie in relatie met het zelfstandig ondernemerschap. Hij wil een belemmering opwerpen. Het is toch ook prima als vrouwen kiezen voor zelfstandig ondernemerschap? Dan zijn zij directeur!

Staatssecretaris **Heemskerk**: Een van de redenen voor de grote homogeniteit in de top van het Nederlandse bedrijfsleven is dat vrouwen het bedrijf uitstappen. Ik vind het belangrijk dat bedrijven exitgesprekken voeren om na te gaan waar dit aan ligt. Zij moeten de vraag stellen: hebben wij het voldoende mogelijk gemaakt om in het spitsuur van je leven, werk, zorg en kinderen te kunnen combineren?

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Ik krijg het er nog warm van als ik denk aan dat spitsuur. Dan begrijp ik de staatssecretaris toch goed, maar hij wil het niet zo zwart-wit zeggen. Het is toch een heel negatieve keuze, of je het nu een glazen plafond noemt of wat dan ook, als je niet doordringt, als er een rem zit op jouw ontwikkeling in een organisatie en je er daarom als vrouw uitstapt? Ik zou graag horen dat de staatssecretaris heel ferm uitspreekt dat dit het probleem is en dat hij vrouwen niet wil belemmeren om zelfstandig ondernemer te worden. Hij zou ervoor moeten zorgen dat zij er doorheen breken bij die grote of wat kleinere bedrijven.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ik wil er inderdaad voor zorgen dat de diversiteit in de top van het bedrijfsleven toeneemt. Een van die oplossingen is dat niet alle vrouwen uitstromen naar het zelfstandig ondernemerschap. Die negatieve keuze moet een positieve keuze worden doordat bedrijven ervoor zorgen dat zorg en werk beter kunnen worden gecombineerd.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Dit is een bekend probleem. Er zijn heel veel redenen waarom vrouwen zorg en werk willen combineren; ik snap trouwens niet dat mannen dat niet willen. Een manier om te voorkomen dat vrouwen uitstromen, is inderdaad dat bedrijven en de overheid ervoor zorgen dat vrouwen meer bezigheden kunnen combineren. Ik verwijs daarnaast naar het amendement van de heer Irrgang dat recentelijk is aangenomen en dat ertoe strekt dat wij geen kralen meer mogen rijgen. Dit betekent dat een man niet meer dan vijf commissariaten mag hebben; mannen rijgen ook kralen. Inmiddels zijn er veel verenigingen van vrouwelijke zelfstandigen en dan heb ik het niet over vrouwen die babykleertjes ontwerpen, maar bijvoorbeeld over vrouwen die bij banken zijn weggehaald. Kijk daar eens naar. Daar zitten veel mensen met talent die om de een of andere reden uit een grote organisatie zijn vertrokken. Als de staatssecretaris dan toch die vrouwen terug wil halen, zou hij de bedrijven moeten oproepen om eens te gaan kijken bij al die zelfstandige organisaties die zij nu niet zien doordat zij zich alleen richten op het «old boys network».

Staatssecretaris **Heemskerk**: Dit is een van de onderwerpen die wij hebben besproken met de monitoringcommissie. Wij hebben de vraag gesteld: hoe zorg je ervoor dat je de goede databases hebt opdat je beter kunt zoeken en niet alleen met de voorspelde kandidaten op de proppen komt? Dan blijkt wel dat bijvoorbeeld headhunters die databases liever niet ontsluiten, omdat zij daaraan verdienen.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik ben benieuwd of de staatssecretaris onderzoek heeft gedaan nu hij zegt dat hoogopgeleide vrouwen kiezen voor het zelfstandig ondernemerschap omdat er sprake is van een glazen plafond in de bedrijven.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Er is onderzoek gedaan. Misschien is het goed hierop in te gaan bij de volgende rapportage over het charter Talent naar de top in het kader waarvan de grote bedrijven kijken naar de motieven van uittrekkers. De kunst is natuurlijk om mensen positieve keuzes te laten maken, de positieve keuze om wel carrière te maken in een bedrijf of de positieve keuze voor het ondernemerschap. Ik sluit mij aan bij iedereen die zegt dat dit een prachtig bestaan kan zijn. Daarom heeft het kabinet het klimaat voor zelfstandigen zonder personeel verbeterd. Ik noem de introductie van de zwangerschapsregeling, de ruimere mogelijkheden voor starters uit een uitkering en voor het verzekeren van arbeidsongeschiktheid, een grotere toegankelijkheid van de financiering onder andere door de introductie van Qredits, de aanpak van regels die zzp'ers hinderen, de mogelijkheid om een keer per kwartaal btw te betalen in plaats van iedere maand. Er is ook steeds meer aandacht, ook van de Kamer, voor zzp'ers als doelgroep. Ik verwijs naar de discussie over de AOW. Verder noem ik nog de doorwerkbonus die voor alle werkenden geldt en daarmee dus ook voor zelfstandigen zonder personeel. Bovendien moet er in de Aanbestedingswet voor worden gezorgd dat zzp'ers kunnen meeprofiteren van opdrachten, maar daar kom ik nog op terug. Van de zzp'ers in de crisis bestaan meerdere beelden. Ik ben het met mevrouw Blanksma eens. De Raad voor Werk en Inkomens stelt dat de meerderheid van de zzp'ers laat weten dat zij de orderportefeuille op peil kan houden. Twee derde geeft aan geen negatieve effecten van de crisis te ondervinden. Een derde ziet wel negatieve effecten en verwacht dat de omzet het komende jaar zal dalen. Uit het onderzoek van de crisismonitor van de FNV, blijkt dat zzp'ers tevreden zijn over de hoogte van hun tarieven en hun orderportefeuille. Uit al die informatie blijkt dat de klap van de crisis niet alleen bij de zelfstandige zonder personeel terecht komt. Het is nog wel een puzzel waarom de werkloosheid in Nederland langzamer oploopt dan verwacht. Ik meen dat dit voor een deel kan worden verklaard uit het feit dat er in de bouw mensen zijn vertrokken, terug naar Polen. Verder zal het beleid van het kabinet en in het bijzonder van de minister van Sociale Zaken invloed hebben. Ik noem de introductie van de deeltijd-WW. De crisis begon op een moment dat er forse krapte was op de arbeidsmarkt. Daardoor zijn bedrijven terughoudend om personeel af te stoten. Laten wij onze zegeningen tellen. De ondernemers die echt in de problemen komen en het hoofd niet boven water kunnen houden, kunnen een beroep doen op de ondersteuning van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen bij gemeenten. In de brief van juni 2008 schreef de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, mede namens de toenmalige staatssecretaris van Sociale Zaken, dat zij een wetsvoorstel zou indienen om artikel 255 van de Gemeentewet en artikel 232e van de Provinciewet aan te passen waarna gemeenten of provinciale staten zouden kunnen bepalen of kwijtschelding kan plaatsvinden. Zij schreef dit in reactie op de motie-Spekman, maar er ligt nog steeds geen wetsvoorstel. Ik zal de staatssecretaris aan haar mouw trekken. Misschien kan de minister hierover ook nog iets melden.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik was in verwarring gebracht door de cijfers van het Centraal Planbureau. Het is fijn dat de staatssecretaris nu ook blijkt geeft van enige verwarring. De vraag is wel: wat is waar? Ik neem aan dat de heer Teulings zo'n signaal toch niet zomaar breed in de publiciteit brengt. Volgens zijn bericht heeft de groep zzp'ers behoorlijk te lijden onder de crisis. Als wij niet over de juiste cijfers beschikken, is het lastig om het klimaat te verbeteren waar de staatssecre-

taris net over sprak. Ik zou graag willen weten wat er nu werkelijk waar is van de signalen die het Centraal Planbureau bij monde van de heer Teulings heeft willen afgeven. Wat doet het kabinet met dit signaal?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Een deel van de flexibele schil vangt de klap van de crisis op. Je moet dan ook denken aan uitzendwerk en er wordt ook veel op de ICT-inhuur bezuinigd. In die sector komen de klappen aan. Dit zijn echter niet allemaal zelfstandigen zonder personeel. Ook binnen de groep zelfstandigen zonder personeel zijn er mensen die worden geconfronteerd met een daling van de omzet of met een daling van de tarieven. Gelukkig geldt ook daar dat je niet alle mensen over een kam kunt scheren; met een groot deel gaat het relatief goed.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): De staatssecretaris refereert aan het onderzoek dat in juni is uitgekomen. Dit heeft betrekking op 2007/2008 en daarmee op de periode die misschien net voor de crisis viel. De heer Teulings doelt echter op de situatie van vandaag. Ik zou graag zien dat de staatssecretaris een aanvullende vraag stelt aan het Centraal Planbureau of er diepgaandere cijfers bekend zijn juist van deze groep. Wij kunnen ons dan de vraag stellen: wat betekent dit? Zijn dit onze nieuwe armen of moeten wij hier op een andere manier op anticiperen? Ik weet het niet en daarom vraag ik aan de staatssecretaris de toezegging dat er nadere gegevens zullen worden gevraagd. Ik ben er nu nog niet zeker van wat er echt aan de hand is.

Staatssecretaris **Heemskerk**: De cijfers waarover ik sprak, zijn afkomstig van recente onderzoeken. Het RWI-onderzoek dateert van juni 2009, dat wil zeggen midden in de crisis, en de FNV-monitor van oktober 2009. In deze onderzoeken wordt niet de conclusie getrokken dat het met iedereen goed gaat. Er is een groep die wel degelijk wat merkt, maar de klap is gelukkig niet voor iedereen even groot. Zonder dat ik het aan het Centraal Planbureau vraag, zal het in de eerstvolgende CEP en MEV ongetwijfeld dieper ingaan op de effecten van de crisis op de werkloosheid en de vraag: als de werkloosheid niet oploopt en de economie krimpt, waar zijn dan de klappen opgevangen?

De volgende vraag is wat het kabinet onderneemt. In de eerste plaats wordt het ondernemerschap fiscaal bevorderd. In het Belastingplan 2010 wordt een verlichting van de lasten van zelfstandige ondernemers gerealiseerd door het afschaffen van het urencriterium voor de mkb-winstvrijstelling. Om ondernemers extra te prikkelen om meer te investeren, is ook de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek verruimd. Tot slot is een aantal meer generieke maatregelen genomen waarvan ook zelfstandige ondernemers zullen profiteren. Een voorbeeld daarvan is het verkorten van de betalingstermijn van de overheid en het verminderen van de regeldruk.

De minister zal ingaan op de opmerkingen over de adviesaanvraag aan de SER.

Mevrouw Blanksma heeft gevraagd naar maatregelen om de doorgroei te bevorderen. Wij willen meer zelfstandigen met personeel. Dit kan worden bevorderd door de verhoging van de mkb-winstvrijstelling. Daardoor wordt de marginale druk op winstinkomen verlaagd en de doorgroei gestimuleerd. De kleine banen voor jongeren tot 23 jaar worden in het jaar 2010 vrijgesteld van premies voor de werknemersverzekeringen en voor de inkomensafhankelijke bijdragen van de Zorgverzekeringswet. Hierdoor dalen de loonkosten van de kleinere banen voor jongeren evenals de administratieve lasten. Zo wordt het aantrekkelijker om die jongeren aan te nemen. Met het Belastingplan 2010 zijn ook wetsvoorstellen ingediend waarmee de fiscale regelgeving voor burgers, bedrijfsleven en Belastingdienst verder wordt vereenvoudigd. Zo worden door het wetsvoorstel Uniformering loonbegrip de diverse begrippen voor de loonbelasting, de

premies werknemersverzekeringen en de inkomensafhankelijke bijdrage van de Zorgverzekeringswet geharmoniseerd. Op Prinsjesdag 2010 zal de Kamer worden geïnformeerd over de voortgang van de nog openstaande belemmeringen.

Mevrouw Ortega heeft gevraagd naar de Aanbestedingswet en de toegang van zzp'ers tot aanbestedingen. In de nieuwe Aanbestedingswet wordt hiertoe een aantal nieuwe maatregelen opgenomen, zoals het verplicht stellen van de eigen verklaring bij opdrachten. Hiermee verklaart een ondernemer met een handtekening dat hij aan alle eisen voldoet die worden gesteld aan de opdracht. Pas als hij de opdracht krijgt, moet hij alle bewijsstukken inleveren. Dit voorkomt een papierwinkel. Daardoor wordt het voor zelfstandige ondernemers gemakkelijker om in aanmerking te komen voor een opdracht. Tevens komen de stukken voor een opdracht voortaan kosteloos beschikbaar voor ondernemers. Ook daarmee wordt de drempel verlaagd om mee te doen aan overheidsopdrachten. Daarnaast is in het wetsvoorstel expliciet het beginsel van proportionaliteit opgenomen. Dit betekent dat aanbestedende diensten heel goed moeten nadenken over de criteria, eisen en voorwaarden die zij stellen aan een opdracht. Die moeten in een redelijke verhouding staan tot het voorwerp van de opdracht. Als een opdracht ook door een zzp'er of een klein bedrijf kan worden uitgevoerd, mag de overheid op basis van het proportionaliteitsbeginsel geen eisen stellen waardoor het onmogelijk zou zijn voor een zzp'er om mee te dingen naar die opdracht. Het kan natuurlijk voorkomen dat een opdracht te groot is voor een zzp'er, maar ook dan wordt het via de nieuwe Aanbestedingswet mogelijk dat hij zich in combinatie met andere ondernemers inschrijft op een opdracht.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Dit algemeen overleg heeft betrekking op de positie van zelfstandigen en juist uit de hoek van werkgevers en zelfstandigen klinken er negatieve geluiden, ook over de Aanbestedingswet. Dit debat zullen wij nog voeren met de minister. Ik wil wel meegeven dat zij geen invulling geeft aan het proportionaliteitsbeginsel; zij zegt dat zij dit niet in de wet kan vastleggen. Er komt dus een soort richtlijn en aanbestedende diensten zullen zich daaraan moeten houden, maar het moet nog blijken of zij dit zullen doen. Wij kunnen pas over twee jaar zien of zij dat hebben gedaan.

De staatssecretaris spreekt ook over grote opdrachten. Ik erken dat iemand die in de bouw werkt als zzp'er niet in zijn eentje een nieuw ministerie kan bouwen. Het komt echter ook voor dat kleine opdrachten juist groot worden gemaakt. Ik zou graag zien dat er een bepaling komt die ertoe leidt dat er niet zo maar kan worden gestapeld, waardoor een deel van het mkb buiten de boot valt, als daarvoor alleen economische redenen worden aangevoerd.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Dit debat moet bij de behandeling van de Aanbestedingswet worden gevoerd. Ik verwacht dat het vrij openhouden van het proportionaliteitsbeginsel ertoe leidt dat niet alles wordt dichtgetimmerd voor opdrachtgevers. Je hoort overigens ook het omgekeerde, namelijk dat er «gesmurft» wordt om onder bepaalde aanbestedingsregels te blijven.

Mevrouw Blanksma vroeg waarom Syntens niet is meegenomen in de fusie Agentschap NL. Syntens is formeel geen uitvoeringsorganisatie van Economische Zaken, maar een private stichting. De EVD, SenterNovem en OCNL zijn wel publieke EZ-organisaties. Met het stroomlijnen van de dienstverlening van het ministerie van Economische Zaken aan de ondernemers is de samenwerking met Syntens verder verbeterd.

In antwoord op de vraag naar subsidies en innovaties het volgende. De commissie onder leiding van de heer Lankhorst kijkt naar het innovatiebeleid. In de brief aan de Kamer wordt precies aangegeven om welke bedragen het gaat. Verder wordt ieder jaar in de begroting een overzicht

opgenomen van alle subsidies en innovatiegelden. Mede naar aanleiding van de motie-Ten Hoopen is de Kamer ook geïnformeerd over de stroomlijning van het instrumentarium.

De heer Van der Vlies heeft gevraagd naar de fysieke ruimte voor ondernemers. In veel gemeenten zijn plekken voor starters. Volgens mij is er nu behoorlijk wat leegstand. Volgens onze gegevens is er wat betreft bedrijfsruimte nu geen sprake van een nijpend probleem. Dit is natuurlijk ook een gevolg van de crisis.

Hij heeft verder gevraagd naar de fondsvorming, mede naar aanleiding van het goedgekeurde interview met directeur-generaal Vijlbrief. De kern is dat er in Nederland in vergelijking met de Verenigde Staten veel krediet wordt verleend via de bankbalans en minder via de kapitaalmarkt. Banken zullen meer buffers moeten gaan opbouwen. Dit was immers een van de fouten in het verleden. De vraag is nu of je dit kanaal van de kapitaalmarkt ook kunt openstellen voor de wat kleinere ondernemingen door een soort kapitaalmarktfonds. Dit is niet eenvoudig, want een andere reden voor de crisis was natuurlijk dat de banken veel leningen op de kapitaalmarkt hebben gebracht, gesecuritiseerd, waarvan de risico's volstrekt onduidelijk waren. Die fouten uit het verleden willen wij natuurlijk niet herhalen. Samen met pensioenfondsen en de departementen wordt nu bezien of het standaardiseren van kapitaalmarktfinanciering aantrekkelijk is doordat juist ook de wat kleinere bedrijven elkaar niet alleen via de banken, maar ook via de kapitaalmarkt kunnen vinden. Daarover wordt morgen gesproken en de Kamer zal nader worden geïnformeerd.

De heer **Van der Vlies** (SGP): De laatste opmerkingen van de staatssecretaris halen mijn neiging om te interrumpen in. Ik was inderdaad voornemens om te vragen wanneer er knopen worden doorgehakt. Zolang de crisis dient, is er in de Kamer discussie over de kredietverleningen en de gevoelens – al of niet terecht – bij MKB-Nederland en andere belendende percelen dat zij zo moeilijk bij het kapitaal kunnen komen en dat dit de investeringsbereidheid, groei, enzovoort, frustreert. In de loop van het achterliggende half jaar hebben wij diverse toezeggingen gekregen. Ik mag hopen dat er nu een keer helderheid over komt en dat dit kanaal wordt geopend voor – uiteraard goede – ondernemingsplannen. Wij moeten goed geld brengen bij goede plannen, maar dit moet dan ook wel gebeuren. De staatssecretaris zegt dat hierover morgen wordt gesproken en dat de Kamer binnenkort wordt geïnformeerd. Ik mag hopen dat dit voor 1 januari aanstaande gebeurt.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Morgen zitten de secretaris-generaal en de directeur-generaal met de top van de financiële sector bij elkaar. De Kamer wordt daarover zo snel mogelijk geïnformeerd. Ik weet echter niet of dit voor 1 januari kan gebeuren. Het probleem is natuurlijk dat dit ontzettend ingewikkeld is. Wij willen de fouten uit het verleden niet herhalen toen de troep van de bankbalans werd gedumpt bij uw en mijn pensioenfondsen, want zij zaten in die beleggingsvehikels. Er wordt heel zorgvuldig te werk gegaan, maar wij zoeken daarbij zeker naar een mogelijkheid om het kapitaalmarktkanaal voor kredietverlening open te stellen voor het middenen kleinbedrijf. Daarnaast hebben wij een aantal kredietinstrumenten ontwikkeld en uitgebreid, opdat de kredietverlening door de banken wel degelijk doorgaat.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Natuurlijk moet hier zorgvuldig naar worden gekeken, want het is een complexe materie. Ik begrijp dit wel, maar als het waar is dat de economische crisis op zijn retour is, moeten wij wel klaar staan om mee te liften met die opwaartse beweging. Het midden- en kleinbedrijf moet daarvan dan ook kunnen profiteren. Daarom nogmaals een pleidooi om binnen afzienbare tijd te reageren. De datum van 1 januari staat mij voor de geest, ingegeven door het artikel van de

heer Vijlbrief, maar als het half januari wordt, zul je mij niet horen. Ik hoop toch wel dat dit dan echt aan de orde is.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ja, er wordt met man en macht aan gewerkt. Ik verwacht niet dat 1 januari kan worden gehaald, maar wij werken zo snel mogelijk en zo zorgvuldig mogelijk.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik heb hieraan in eerste termijn weinig aandacht besteed omdat ik daarvoor onvoldoende spreek-tijd had. Ik wil echter nog een aanvullende opmerking maken. Ik onder-streep uiteraard het pleidooi van de heer Van der Vlies. Er is een soort klachtendesk opgericht en ik heb mij laten vertellen dat daar binnen de kortste keren een paar honderd klachten zijn binnengekomen. In die klachten – die ook in onze e-mailboxen binnenkomen – wijst het mkb op de kredietverstrekkingmogelijkheden van de banken. Is er een analyse van die klachten gemaakt? Wordt die analyse meegenomen in onder andere de onderhandelingen met de pensioenfondsen? Kapitaal is één, maar de vraag aan pensioenfondsen om bijvoorbeeld risicodragend kapitaal in bedrijven te investeren, is natuurlijk een heel andere dan gewoon kapitaal verschaffen. Worden de resultaten van al die klachten meegenomen in de onderhandelingen en zullen die dit probleem oplossen? Als de economie straks aantrekt, zijn wij dan zo ver en zijn wij dan zo ver voorbereid dat het geld daar wordt geïnvesteerd waar de kansen liggen?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ja, dit wordt allemaal meegenomen en geanalyseerd. Het hoofd van de kredietdesk is de heer Hermans van MKB-Nederland. Ook de gesprekken over fondsvorming worden in overleg met VNO-NCW en MKB-Nederland gevoerd. Die informatie wordt zeer nadrukkelijk meegenomen.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Ik krijg van de staatssecretaris graag een reactie op de volgende stelling: de crisis is voor een belangrijk deel veroorzaakt door een doorgeslagen macht van de aandeelhouders; nu worden alle ondernemers in de richting van de kapitaalmarkt gejaagd.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ik ben het daar niet mee eens. Wij spreken nu over de financiering van bedrijven. Vooral bij de securitisatie van het vreemde vermogen komt geen aandeelhouder kijken. Daar zijn geen aandeelhoudersrechten voor. Als je praat over een aandelennotering en eigen vermogen, dan heeft de aandeelhouder inspraak. In dit geval gaat het echter om het financieren van vreemd vermogen, niet alleen via de banken, maar ook via de kapitaalmarkt. Dit heeft niets met aandeelhouder-schap te maken.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): De staatssecretaris zal het dus ook niet zo aanpakken?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Aandeelhouders hebben geen zeggenschap over vreemd vermogen, alleen over het eigen vermogen. Mevrouw Blanksma heeft gerefereerd aan het onderzoek van Bureau Berger naar de subsidie voor starters. Dit onderzoek heeft volgens mijn informatie geen betrekking op de subsidie voor starters maar op de vraag hoe wij innovatieve spin offs van de universiteiten kunnen stimuleren. Er zijn ook geen specifieke starterssubsidies. Wij kennen in Nederland natuur-lijk wel heel veel fiscale voordelen. De bevindingen van het rapport sluiten goed aan bij de valorisatieregeling die het kabinet binnenkort zal publi-ceren.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Wat is de inhoud van die regeling?

Staatssecretaris **Heemskerk**: De vraag is hoe je alle wetenschappelijke kennis te gelde kunt maken.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Dat begrijp ik, maar ik vraag nu naar de relatie met subsidies en fiscale regelingen. Zit de effectiviteit in die valorisatie?

Staatssecretaris **Heemskerk**: De effectiviteit van het instrumentarium van Economische Zaken wordt zeer regelmatig beoordeeld. Dit is bijvoorbeeld aan de orde bij de stroomlijning van het instrumentarium van het ministerie en de beleidsdoorlichtingen van alle instrumenten. Op die manier wordt de effectiviteit beoordeeld.

Mevrouw Gesthuizen heeft gesproken over de huurbescherming van de ondernemers. Zij heeft gevraagd of ik het met de recente uitlating van de minister van Justitie eens ben. Het antwoord op die vraag is ja. Huurbescherming is een precair stelsel met rechten en plichten voor huurders en verhuurders. Dit stelsel functioneert grosso modo heel behoorlijk, maar minister Van der Laan is met de corporaties, detailhandelsorganisaties en commerciële verhuurders in gesprek over het stelsel van huurbescherming.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Wordt daarbij ook gedacht aan de mogelijkheid om het beroep op dringend eigen gebruik aan te pakken dat corporaties en andere nu doen om de ondernemer zo snel mogelijk, in een handomdraai en zonder enige vergoeding op straat te kunnen zetten?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ik zal ervoor zorgen dat dit punt wordt meegenomen.

De heer Elias heeft gevraagd naar een statistiekstop. Ik heb vorig jaar aan de Kamer geschreven hoe het CBS de enquêtedruk verder heeft verlaagd. De invoering van een zogenaamde statistiekvakantie en het voorkomen van het stapelen van enquêtes zijn de belangrijkste punten. Als je eenmaal hebt meegedaan, neemt de kans toe dat je een volgende keer niet zal worden gevraagd voor dezelfde enquête, maar een stop op statistieken is niet mogelijk vanwege bijvoorbeeld allerlei wettelijke en Europese statistiekverplichtingen. Het is ook niet wenselijk, omdat wij over relevante beleidsinformatie willen kunnen beschikken. Ik verwijs alleen al naar de gedachtewisseling die wij nu hebben over de invloed van de crisis op zzp'ers. Wij moeten natuurlijk wel zo veel mogelijk gebruikmaken van bestaande systemen.

De heer **Elias** (VVD): Mijn punt is niet dat ik tegen het vergaren van informatie ben op grond waarvan beleid kan worden gemaakt of gecontroleerd, uiteraard niet. Mijn vraag is of de bestaande gegevens die al op tal van plekken bekend zijn, niet zodanig kunnen worden geoptimaliseerd dat een statistiekstop of een nog minder uitvragen dan nu gebeurt, tot de mogelijkheden zou behoren. Dat was mijn vraag.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ik heb een nieuwe voorzitter mogen benoemen van de raad van toezicht van het CBS. Een van haar belangrijkste opdrachten – wij konden geen goede man vinden – is juist ook dat het CBS steeds meer informatie trekt uit andere bestanden zonder dat het daarmee kwetsbaar wordt. Ik denk dat wij niet zullen bereiken dat het CBS helemaal geen enquêtes meer doet.

De heer **Elias** (VVD): Ik vraag niet wat de staatssecretaris denkt, ik vraag of hij mij kan vertellen of dit geoptimaliseerd kan worden, gewoon aan de hand van feiten. Als hij dat nu niet kan doen, kan dit wellicht op een later moment. Ik hoor van allerlei kanten, maar ik geef toe dat ik dat moet specificeren en dat heb ik nu niet bij de hand, dat er allerlei gegevens al

bij tal van overheidsinstanties liggen die niettemin nog altijd worden uitgevraagd bij ondernemers. Daar heb ik bezwaar tegen.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Als de heer Elias voorbeelden heeft van in zijn ogen onzinnige enquêtes, laat hij die dan aan mij voorleggen. Ik zal dan in gesprek gaan met het CBS en vragen waarom dat gebeurt en hoe dit kan worden afgeschaft. Soms is er een wettelijke plicht om over bepaalde zaken een enquête te houden. De enquêtes van de Kamers van Koophandel, VNO-NCW en het CBS voor de cultuurindicator zijn inmiddels in elkaar geschoven. Zo wordt er dus hard gewerkt om de enquête-druk te verminderen. Ik heb de Kamer vorig jaar een uitgebreide brief gestuurd over de modernisering en het klantgericht denken van het CBS. Dit heeft helaas nooit tot een algemeen overleg geleid, omdat de Kamer die brief voor kennisgeving heeft aangenomen.

De heer Van der Vlies heeft nog gesproken over de deponeringsplicht voor micro-ondernemingen. Het kabinet is inderdaad voorstander van het afschaffen van de plicht van micro-ondernemingen om de jaarstukken te deponeren. Die plicht vloeit voort uit de Europese richtlijnen voor jaarrekeningen. De Europese Commissie heeft daartoe in februari een voorstel gedaan, maar helaas is Nederland een van de weinige lidstaten die de Commissie steunen. Wellicht verandert dit na de samenstelling van de nieuwe Commissie, maar de huidige definitie in de richtlijnen is dat een micro-onderneming aan twee van de drie criteria moet voldoen, namelijk een omzet van maximaal 1 mln., een balanstotaal van maximaal 0,5 mln. en maximaal tien werknemers. Gelet op de positie van de andere lidstaten is het niet waarschijnlijk dat die grens op korte termijn wordt versoepeld, maar wij blijven duwen en trekken.

Mevrouw Vos heeft gevraagd wat de Kamers van Koophandel met al dat geld doen. Zij hebben drie taken: het handelsregister, voorlichting en informatie aan alle ondernemers en regiostimulering. Bij de behandeling van de Wet op de Kamers van Koophandel is nadrukkelijk afgesproken dat de heffingen niet sneller mogen stijgen dan de inflatie. Ik zal ze daar ook aan houden. Ik hoor ook wel eens de kritiek op de Kamers van Koophandel. De werking van de wet wordt geëvalueerd door een commissie onder voorzitterschap van professor mevrouw Van Praag.

Mevrouw Vos heeft nog gevraagd naar de stand van zaken bij de microfinanciering. Ik mag morgen het vijfhonderdste microkrediet uitreiken dat Qredits heeft verschaft. Ondanks een strenge screening, want het is geen subsidie en niet iedereen kan het krijgen, halen wij de targets. McKinsey heeft recentelijk nog een advies uitgebracht waarin niet alleen wordt aanbevolen om Qredits landelijk te verankeren, maar ook om een soort landelijke vereniging van microfinancieringssteunpunten in het leven te roepen. Die zijn dan vooral gericht op coaching en begeleiding. Ik zal de Kamer in januari een brief sturen over de toekomst van microfinanciering en het McKinsey-rapport en de laatste gegevens melden.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Is het budget uitgeput? Is de regeling populair? Verloopt het volgens de verwachtingen? Komt het gebruik een beetje overeen met de gedachten over de behoefte, de vraag, en dergelijke? Kan de staatssecretaris hier al iets over zeggen?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ook als er geen kredietcrisis was ontstaan, zouden wij met Qredits zijn gekomen, omdat er sprake is van marktfalen. Er zijn potentiële ondernemers die niet automatisch door de bank worden herkend en erkend. Door de kredietcrisis ontstond opeens extra aandacht voor het Qreditskanaal, maar wij zijn streng blijven screenen om te voorkomen dat wij op het terrein van de reguliere banken terechtkomen. Al die informatie stuur ik in januari naar de Kamer. Het loopt over het algemeen beter en harder dan verwacht en de bijeenkomsten zijn erg inspirerend.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Ik heb in het kader van de aanbestedingen ook nog gevraagd of het ministerie van EZ zzp'ers direct inhuurt en niet via die hele keten.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Wij huren ook wel eens zelfstandigen direct in en soms zit er een keten tussen. Als men het inefficiënt wil organiseren, zal de offerte waarschijnlijk hoger uitvallen en komen zij er niet doorheen.

Mevrouw **Vos** (PvdA): De staatssecretaris zal het hier ook nog wel met de minister van Binnenlandse Zaken over moeten hebben. Wij voeren nog al wat debatten over de externe inhuur van de rijksoverheid. Kan in een volgende rapportage worden vermeld in hoeverre gebruik wordt gemaakt van bemiddelingsbureaus? Veel ICT-inhuur verloopt uiteindelijk langs heel veel kanalen. Dit lijkt mij een nuttige toevoeging van hetgeen wij willen weten over de externe inhuur.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ik zal bij het ministerie van Binnenlandse Zaken navragen of er enig inzicht is of er inefficiënt wordt ingehuurd.

De **voorzitter**: Dit was het antwoord van de staatssecretaris. Ik geef nu het woord aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De heer **Elias** (VVD): Voorzitter. De staatssecretaris heeft nog niet geantwoord op een paar vragen van mijn kant. Die hebben betrekking op het accountmanagement bij het eenloket en het stimuleringspakket voor de scholingsbonus. Verder heeft hij in het kader van de opmerkingen over de heer Teulings niet geantwoord op mijn vraag hoe hij zijn signaal duidt. De staatssecretaris draaide daar naar mijn mening een beetje omheen en ik zou graag antwoord krijgen op die vraag.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik zou nog graag van de staatssecretaris horen hoe hij denkt over het idee van de ondernemerspleinen waarin de Kamers van Koophandel, Agentschap NL et cetera worden meegenomen.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik heb gevraagd naar het gebruik van de Wet speurwerk en onderzoek door zzp'ers.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ik weet dat er een ondernemersplein is in Rotterdam. Dit is in feite natuurlijk toch aanbodgestuurd denken. Wij willen dat de Kamers van Koophandel, de Belastingdienst en iedereen die ondersteunende diensten levert aan bedrijven, goed bereikbaar zijn. Dit betekent niet per definitie dat zij allemaal op één locatie moeten zijn gehuisvest. Het merendeel van dit soort zaken is tegenwoordig ook digitaal of telefonisch beschikbaar.

Antwoord voor bedrijven is het loket. Daar kom je binnen. Degenen die de regelingen maken zitten daar achter. Zij moeten ervoor zorgen dat alles via Antwoord voor bedrijven te vinden is. Dit is niet alleen via internet te raadplegen, want er is ook een telefoonlijn. De gedachte dat je een accountmanager aan een bedrijf kunt plakken, is een illusie. Er zijn zo veel verschillende typen overheden en ook zo veel verschillende regelingen, er is zo veel specifieke kennis nodig. Je moet ervoor zorgen dat die kennis te vinden is en dat mensen op een goede plek te woord worden gestaan. Ook in het bedrijfsleven is er niet langer een alwetende accountmanager. Ik zal in tweede termijn terugkomen op de scholingsbonus. Hetzelfde geldt voor de WBSO.

Ik was verrast dat de heer Teulings er zo hard inging over de zzp'ers. Wij hebben cijfers waaruit blijkt dat het beeld gemengd is. Er zijn vooral klappen gevallen in sectoren die je niet meteen kunt terugvertalen naar de zzp'er. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de uitzendbranche.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik heb al een paar keer gezegd dat ik het kwalijk vind dat de staatssecretaris die signalen van de heer Teulings negeert. Hij doet dit nu weer en ik denk niet dat de heer Teulings die zonder meer zo meldt, zonder dat ze waar zijn. Als dit wel zo is, moeten wij die vraag stellen, want als de heer Teulings het zomaar uit zijn duim heeft gezogen, hoor ik dat ook graag. Weegt een onderzoek van bijvoorbeeld de FNV zwaarder in ons beleid dan een signaal van het Centraal Planbureau?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Wij negeren de heer Teulings niet. De groep zelfstandigen zonder personeel is een diverse groep. Een deel daarvan draait nog prima, zo blijkt uit verschillende onderzoeken. Een deel daarvan krijgt echter wel met de crisis te maken.

De **voorzitter**: De andere vragen blijven staan tot de tweede termijn. Ik geef nu eerst het woord aan de minister.

Minister **Donner**: Voorzitter. Misschien kan ik meteen hierbij aansluiten met mijn algemene opmerkingen over de positie van de zzp'ers in de huidige crisis. Ik wijs erop dat de heer Teulings niet heeft gezegd: daar zit de pijn. Hij constateert dat er juist vanwege onder meer de buffer die zzp'ers vormen in de arbeidsmarkt, in Nederland sprake is van een grotere flexibiliteit dan wij aanvankelijk dachten. Hij vermoedt dat het leed van de recessie daar zit. Hij doet dus niet anders dan zijn modellen toepassen die uitwijzen dat daar de veranderingen plaatsvinden en hij spreekt het vermoeden uit dat daar leed zit. Daar staan feitelijke onderzoeken van de RWI en de FNV tegenover over de manier waarop het nu wordt ervaren. Dit betekent allerminst dat er signalen worden genegeerd. Op het ministerie van Sociale Zaken worden de inkomensontwikkeling en de mogelijke inkomensontwikkeling voortdurend gevolgd, ook aan de hand van reële indicatoren zoals de instroom in de bijstand van deze groep. Ook daaruit blijkt dat de verwachtingen en vermoedens die eerder zijn uitgesproken, niet uitkomen.

Wij constateren dat mede vanwege die positie de arbeidsmarkt een grotere flexibiliteit heeft. Dit betekent onvermijdelijk dat tijdens een crisis als de huidige deze groep dan meer onder druk komt te staan. Uit het onderzoek blijkt echter dat men dit zelf maar beperkt zo ervaart. Wij zullen dit zeker blijven volgen. Dit is echter geen reden om te zeggen dat daar nu onmiddellijk iets moet gebeuren. Die keuzes heeft men gemaakt. Het is echter beslist niet zo dat er signalen worden genegeerd.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): De minister legt mij nu woorden in de mond die ik niet heb gebruikt. Het is juist het vermoeden, de heer Teulings uit een vermoeden. Hoe serieus nemen wij dat vermoeden? Ik vraag niet om alles op de schop te nemen, maar ik vraag de bewindslieden om het vermoeden serieus te nemen dat deze groep blijkbaar wat zwaarder onder druk staat. Als dit vermoeden bevestigd zou worden door een onderzoek of door een aanvullend schrijven, kunnen wij daarover met elkaar discussiëren en misschien iets aanpassen of misschien juist niet. Het gaat mij in de eerste plaats om de vraag of wij wel de juiste cijfers hebben waarop wij acteren met elkaar.

Minister **Donner**: De heer Teulings heeft gisteren iets gezegd. Ons hele apparaat staat dan niet onmiddellijk klaar. Bovendien heeft hij op basis van een abstracte beschouwing over de verklaring van wat er nu gebeurt op de arbeidsmarkt, een vermoeden uitgesproken. Daar tegenover stel ik onderzoeken die tot nu toe zijn uitgevoerd en waaruit blijkt dat er tot dusver geen vermoeden in dit opzicht was. Dit laat onverlet dat wij dit blijven volgen, maar als de heer Teulings een vermoeden uitspreekt, gaan wij niet onmiddellijk met een nieuw onderzoek beginnen. De beelden

wisselen voortdurend. De heer Teulings heeft eerder in deze crisis ook al ettelijke keren vermoedens uitgesproken die achteraf gelukkig niet juist bleken te zijn.

De heer **Elias** (VVD): Is de minister het met mij eens dat in zoverre die opmerkingen – wat daar ook van zij – zouden duiden op een meer flexibele arbeidsmarkt, dat juist een positieve ontwikkeling is? Het laatste harde onderzoek is van juni 2009. Dus dit zal betrekking hebben gehad op het eerste half jaar en dat is misschien de reden dat dit nog niet zo slecht uitpakt. Wij moeten dus rustig ander onderzoek afwachten.

Minister **Donner**: In juni was het grootste deel van de flexibele schil om bedrijven al afgestoten. Dit had dus juist betrekking op de situatie zoals die nu wordt beschreven. Dit heeft niet geleid tot een navenante groei van de werkloosheid. Ik heb daarover vorige week tijdens de behandeling van de begroting van het ministerie van Sociale Zaken al een oordeel uitgesproken. Wij moeten onze zegeningen tellen, want wij hebben een van de laagste werkloosheidscijfers in Europa, maar vermoedelijk ook in een veel bredere context. Dit betekent niet dat wij kunnen zeggen dat de crisis niemand raakt. De mensen die ontslagen worden, voelen dat. Andere mensen verkeren in onzekerheid en weer anderen ervaren de gevolgen van de crisis in hun orderportefeuille en hun inkomsten. Dit element van de crisis wordt pas opgelost als er weer sprake is van banengroei.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Onderkent de minister dat die relatief lage werkloosheid ook kan samenhangen juist met het feit dat in Nederland, op Spanje na, Europees gezien de meeste zzp'ers werkzaam zijn?

Minister **Donner**: Dan heb je het over vermoedelijke causaliteiten. De heer Teulings schrijft dat er vermoedelijk een causaliteit bestaat tussen het lage werkloosheidscijfer en de zzp'ers. Omdat er ergens pijn moet zijn, concludeert hij dat die pijn dan daar zit. Aan dat soort globale oordelen heb ik minder. Ik heb te maken met de verschijningsvormen zonder dat ik daarover oordelen moet hebben. Ik probeer zo goed mogelijk te kijken waar de problemen zitten, waar de verschijnselen zich voordoen. Ik ben mij wel degelijk bewust van de situatie waarin zelfstandigen zonder personeel kunnen verkeren.

Ik wijs op het onderscheid dat de staatssecretaris al heeft aangebracht. We hebben het over een grote groep van ongeveer een miljoen mensen. Een deel van die groep hanteert een meer klassieke vorm van ondernemen. Het andere deel, een beperkt aantal van ongeveer 300 000 à 350 000 mensen, verricht arbeid zonder dat andere factoren van toepassing zijn; deze mensen zijn min of meer vergelijkbaar met werknemers. Het gaat dus om een heel breed spectrum, verschillende groepen vallen hieronder. Zij worden zeker niet eenduidig getroffen door de crisis. Voor groepen die vallen onder een containerbegrip als zzp'er kun je heel moeilijk beleid voeren.

Dat brengt mij bij het algemene gegeven van de groei van verschillende vormen van zelfstandigheid op de arbeidsmarkt. Die groei roept vragen op. In hoeverre is ons fiscale en sociale systeem hierop afgestemd? Dat is de achtergrond van de adviesaanvraag aan de SER over de gevolgen van de toename. De vragen van het kabinet zijn bekend.. Welke bijdrage levert deze toename aan de dynamiek van Nederland en aan de flexibiliteit op de arbeidsmarkt? Welke trends zijn er en wat zijn daarvan de mogelijke oorzaken? Is de oorzaak inderdaad, zoals wel wordt verondersteld, de veel grotere behoefte aan zelfstandigheid en het niet willen functioneren binnen de vaak strakke kaders van cao's? Dat verschijnsel wordt onder meer door de Baliegroep – onder die naam is hij in de pers gekomen – signaleerd binnen de groep werknemers; het is geen eenduidig verschijnsel dat zich voordoet bij de vraag «werknemer of niet», het is een

breder verschijnsel. Met de belangrijke vraag die aan de SER is gesteld, knopen wij aan bij het gegeven dat een belangrijk deel van onze sociale zekerheid is gebouwd op de vaste arbeidsovereenkomst, die op deze wijze aan betekenis inboet. Tegelijkertijd moeten wij wel voor ogen houden dat de Nederlandse beroepsbevolking ongeveer 7,6 miljoen mensen omvat. Ook als er onder hen een miljoen zelfstandigen zijn, zijn er altijd nog 6 tot 6,5 miljoen werknemers. Bij al deze verschijnselen moeten wij oppassen dat wij ons niet fixeren op wat verandert, maar vooral op wat constant is in het geheel. Dat is de reden voor de adviesaanvraag aan de SER. Op dat punt moeten wij eerst het advies afwachten.

Mevrouw Vos vroeg of in de SER plaats moet worden ingeruimd voor een zelfstandige zonder personeel. Het is mij bekend dat zowel bij de FNV als bij VNO-NCW verbanden van zelfstandige ondernemers zijn aangesloten. Ik meen dat de vraag zich in de eerste plaats daarop richt. Ik spreek daar op dit moment geen oordeel over uit. Ik weet dat de SER morgen een advies zal uitbrengen over de samenstelling. Dan pas kan ik een oordeel uitspreken of daarop reageren. De opmerkingen van de minister-president zullen vermoedelijk worden meegewogen in het advies van de SER. Wij zullen zien wat de uitkomst is.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Het blijkt duidelijk niet het geval te zijn dat de SER plaats inruimt voor een zzp'ër. Mij bereiken immers signalen dat de FNV geen zetel beschikbaar stelt aan FNV-zelfstandigen. Ik heb afgelopen vrijdag het conceptadvies van de SER gelezen. Daaruit blijkt dat de SER geenszins van plan is om iets te veranderen aan de zetelverdeling. Dat vind ik bijzonder onbevredigend, mede omdat de meerderheid van de Kamer van mening is dat de SER een afspiegeling zou moeten zijn van de veranderende arbeidsverhoudingen en de veranderingen op de arbeidsmarkt. Daar zullen wij nog wel over spreken. Misschien is het een aanleiding om toch eens naar de Wet op de bedrijfsorganisatie te kijken. Zoals ik het zie, is het belangrijke orgaan dat ons adviseert niet van plan om te luisteren naar wat wij in de Kamer willen. Is de minister het met mij eens dat wij het daarover nog moeten hebben als de Kamer ontevreden blijft? Wanneer is de Wet op de bedrijfsorganisatie voor het laatst geëvalueerd of aangepast? Dat weet ik niet uit mijn hoofd. Misschien weten collega's dat?

Minister **Donner**: Ik meen dat hij dit jaar is aangepast. Een van de uitgangspunten van zowel de zelfstandige bedrijfsorganisatie als het concept van de Sociaal-Economische Raad was een zekere autonomie van de sociale partners. Het enkele feit dat men niet onmiddellijk luistert naar de Kamer is geen bewijs dat het niet functioneert.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Misschien moeten wij toch het signaal afgeven dat het consequenties heeft als de SER niet luistert naar wat de Kamer signaleert.

Minister **Donner**: Het kan voor de wetgever ook consequenties hebben, maar ...

De **voorzitter**: Mevrouw Vos, u begint zich nu te herhalen. stel voor dat de minister verder gaat met zijn beantwoording.

Minister **Donner**: Mevrouw Gesthuizen vroeg of institutionele elementen bij de overheid de ontwikkeling van de zelfstandigheid bevorderen. Dat blijkt niet uit het onderzoek. Vaak wordt immers de vrijheid om te kunnen functioneren als oorzaak genoemd. Er is hooguit een indirecte koppeling met het overheidsbeleid, namelijk via het algemeen verbindend verklaren van cao's en de wetgeving op terreinen als arbeidstijden en

-omstandigheden. Dat zou een oorzaak kunnen zijn, maar ik neem aan dat mevrouw Gesthuizen daar niet op doelt.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): De minister heeft ongetwijfeld kennisgenomen van de begroting van Economische Zaken. Daarin wordt juist het bevorderen van ondernemerschap op de agenda gezet. Het komt mij voor dat de minister zegt dat het kabinet signaleert dat er meer zzp'ers komen en dat het sociale stelsel zich daarnaar zal moeten voegen. Dat ben ik gedeeltelijk met de minister eens. Tegelijkertijd denk ik echter dat de overheid een van de factoren is die ervoor zorgt dat er meer zelfstandigen komen.

Minister **Donner**: Als vooral de groei van het aantal zzp'ers een belangrijke bijdrage levert aan het lage percentage werklozen in Nederland, zoals vermoed wordt, acht mevrouw Gesthuizen dit dan ook niet een zegening?

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Als blijkt dat de heer Teulings er helemaal naast zit ...

Minister **Donner**: Nee, hij vermoedt dat er pijn geleden wordt, maar dat laat onverlet dat er een lage werkloosheid is. Heeft mevrouw Gesthuizen liever een hoge werkloosheid en weinig zzp'ers, of andersom?

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Dat zou er uiteindelijk op neerkomen dat er meer gebruik zou zijn gemaakt van de deeltijd-WW. Ik denk dat ik inderdaad voor het eerste (?) zou kiezen, want dat instrument zou er dan natuurlijk ook zijn geweest. Dan zouden we een heel aantal mensen toch nog binnen boord hebben kunnen houden. Dat heb ik liever dan verborgen leed bij zzp'ers.

Minister **Donner**: Mevrouw Gesthuizen heeft de mensen liever werkloos?

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Nee, ik had hen liever in de deeltijd-WW gehad.

Minister **Donner**: Die mensen hebben nu geen uitkering. Mevrouw Gesthuizen moet de deeltijd-WW er niet bij halen. Er wordt gesteld dat wij mede daarom een lage werkloosheid hebben. Dat vertaalt zich niet in mensen die in de bijstand instromen, want daar doet die ontwikkeling zich niet voor. Kortom: ons economisch bestel functioneert veel beter dan dat in andere landen, mogelijk door het verschijnsel van zzp'ers. Mijn vraag aan mevrouw Gesthuizen was of zij dit dan geen voordeel vindt.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Ik weet wel dat een aanzienlijk deel van onze zelfstandigen onder de armoedegrens zit; dat blijkt al jaren uit onderzoek. Dat vind ik ook niet wenselijk.

Minister **Donner**: Uit het onderzoek van de Raad voor Werk en Inkomen blijkt dat van deze totale groep twee derde zeer tevreden is met het inkomen en de orderpositie en dat 12% somber kijkt naar de orderportefeuille. Dan kan mevrouw Gesthuizen toch niet zeggen dat de meerderheid onder de armoedegrens zit?

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Ik heb ook niet gezegd «de meerderheid», ik heb gezegd «een aanzienlijk deel». 12% van een heel groot totaal is een aanzienlijk deel.

Minister **Donner**: Maar dat blijkt ook niet uit het onderzoek. Die mensen zitten op dit moment met een te lage orderportefeuille, maar zij doen desondanks geen beroep op de bijstand.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Dat klopt. Wij zijn er ook nog niet uit.

Minister **Donner**: Wij hebben te maken met ontwikkelingen, maar wij moeten geen pijn gaan zoeken om die op te lossen. Wat dat betreft mogen wij met een zekere tevredenheid kijken naar de wijze waarop het functioneert. Laten wij dankbaar zijn dat wij ons gunstig onderscheiden binnen Europa, mogelijk mede vanwege de flexibiliteit die wij gewonnen hebben. Laten wij vooral niet proberen die zo snel mogelijk terug te brengen tot de vaste kaders, want mogelijk hebben we dan bij de volgende crisis een veel hogere werkloosheid.

De heer **Elias** (VVD): Ik dank de minister voor het indirecte antwoord dat ik alsnog heb gekregen op mijn vraag. Ik wil hem op dat punt van harte ondersteunen. Wij moeten niet nu de flexibiliteit eruit slopen als gevolg van de mogelijk negatieve ontwikkelingen die hier af en toe geschetst worden; met die schets ben ik het oneens.

De **voorzitter**: Dan kan de minister nu verder met de beantwoording. Ik zal van nu af aan minder interrupties toestaan. Wij hebben nog drie kwartier en anders komen wij niet aan de tweede termijn toe.

Minister **Donner**: Ik kan verder vrij snel zijn. Mevrouw Gesthuizen heeft een aantal meer gerichte vragen gesteld over de WAZ. Een aantal jaren geleden is een bewuste keuze gemaakt, uitmondend in de intrekking van de WAZ. Een overgrote meerderheid van betrokken zelfstandigen stemde daar toen mee in. Zij achtten de bestaande WAZ een bovenmatige beperking en ervoer haar als een last waarvan zij geen voordelen hadden. Gegeven de constatering dat een belangrijk deel van de zelfstandige ondernemers zich bewust niet heeft verzekerd tegen dit risico, is er op dit moment geen aanleiding om daarop terug te komen. De mogelijkheden zijn er. De vangnetverzekering die door particuliere bedrijven wordt aangeboden, is ongeveer vergelijkbaar met wat in de WAZ geboden werd, zowel wat betreft dekking als wat betreft premie. Als wij de WAZ terug zouden krijgen, zouden we de bestaande vangnetvoorzieningen collectief en verplicht terugkrijgen zonder dat dit aanleiding zou geven tot wezenlijke veranderingen. Om die reden zie ik daar geen bewijs in. Ik zie dat een deel van de zelfstandige ondernemers zich bewust niet verzekert. Net als bij de pensioenen zit daar potentieel een risico in dat de korte termijn prevaleert boven de lange termijn. Dat is een van de redenen waarom wij de SER gevraagd hebben om dit aspect nader te bekijken. De overmoed van de jonge jaren prevaleert boven de bedachtzaamheid van de oudere leeftijd; dan wordt het onbetaalbaar om alsnog een pensioen te krijgen en de ziekten die dan inmiddels zijn gebleken alsnog te verzekeren. Dat zijn de structurele vragen die we te zijner tijd moeten beantwoorden. Er is geen reden om de aanmeldingstermijn van de vrijwillige verzekering te verlengen. Recentelijk is hij verlengd van vier naar dertien weken. Vaak wordt een verdere verlenging bepleit, maar de motivering hiervoor, namelijk dat men op de langere termijn meer zicht heeft op de vraag of het bedrijf levensvatbaar is of niet, klopt niet. De levensvatbaarheid blijkt immers doorgaans pas na een nog langere periode dan die nu bepleit wordt. Het is een gegeven dat bij een steeds langere openstelling een steeds schevere verhouding ontstaat tussen de zelfstandigen die uit een werknemersrelatie komen en derhalve onder het systeem van het UWV vallen en de zelfstandigen bij wie dat niet het geval is en die daar niet onder vallen. Dat schept een scheve concurrentieverhouding, om niet te spreken van een ongelijke concurrentieverhouding. Om die reden meen ik dus dat wij niet de weg op moeten van het steeds verder verlengen van de toegang tot het systeem van de vrijwillige verzekering door het UWV. Mevrouw Gesthuizen vroeg voorts of de loondoorbetaling niet onevenwichtig is voor het midden- en kleinbedrijf. Ik kan slechts constateren dat

de loondoorbetaling een van de belangrijkste factoren is voor de zeer gunstige ontwikkeling van de arbeidsongeschiktheid in Nederland en voor de tijdige aandacht die wordt geschonken aan ziekte en de aanpak van het verschijnsel ziekte. De werkgever die één werknemer heeft en die geconfronteerd wordt met de ziekte van die ene werknemer en de loondoorbetaling, wordt per definitie directer en zwaarder geraakt dan een werkgever die 150 werknemers heeft. Uit het oogpunt van het tegengaan van arbeidsongeschiktheid heeft derhalve de enige werknemer een grotere kans dat men zich voor hem inzet dan wanneer het gaat om één persoon uit een personeel van 150. Althans, nu theoretiseer ik net zoals de heer Teulings, dus houd mij daar niet aan. Het was een verschijnsel dat in Nederland vrij grote proporties had aangenomen. Nu blijkt dat iets goed werkt, moeten wij ons ervoor hoeden om dat terug te draaien. Dat het lasten veroorzaakt, dat het door het bedrijfsleven sterk gevoeld wordt, is de belangrijkste oorzaak waardoor het werkt en waardoor een bedrijf probeert het te voorkomen.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Ik ben het niet met de minister eens. Hij theoretiseert wat en dan komt het erop neer dat de risico's ongeveer gelijk zullen zijn. Ik denk dat een kleine zelfstandige wel degelijk meer risico loopt, of dat voor hem in ieder geval het effect van het risico veel groter is. Dat was de minister al met mij eens. In het verleden heb ik overigens begrepen dat de VVD dat ook wel vond. Ik vind het wat rigide om te zeggen dat de echt kleine bedrijven – de meeste bedrijven in Nederland zijn heel klein: het overgrote deel heeft minder dan tien werknemers – twee jaar moeten doorbetalen. In de eerste plaats ligt het immers niet altijd in de macht van de werkgever om te voorkomen dat iemand langdurig ziek wordt. In de tweede plaats denk ik dat de verplichting om een jaar loon door te betalen, de werkgever ook al een heel forse impuls zal geven om alles te doen wat in zijn mogelijkheden ligt om ervoor te zorgen dat iemand niet ziek wordt. De minister heeft net gezegd hoe hij ertegen aankijkt, maar ik vraag hem om daar nader naar te kijken. Misschien kan de mogelijkheid van een staffel of iets dergelijks worden ingebouwd.

Minister **Donner**: Er gold een loondoorbetaling van een jaar toen de problemen met de WAO toenamen. Die instroom kwam niet van de grote bedrijven. Anders zou het nu niet zo omgekeerd zijn. De instroom kwam van alle bedrijven en één jaar loondoorbetaling was een onvoldoende prikkel om tijdig in te grijpen bij ziekte. Wij moeten ons afvragen wat zwaarder moet wegen: het terugdringen van het verschijnsel van arbeidsongeschiktheid – daarin staan wij vrijwel alleen in Europa; andere landen van Europa komen kijken hoe de arbeidsongeschiktheid hier terugloopt – of de onvermijdelijke gevolgen, namelijk de zware lasten die dit voor bepaalde bedrijven met zich meebrengt. Voor het overige theoretiseerde ik vanuit hetzelfde uitgangspunt als mevrouw Gesthuizen: dat een klein bedrijf meer zal inzetten op het bestrijden van ziekteverzuim, omdat het bij een klein bedrijf zwaarder weegt.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Terugloop heeft volgens mij ook met keuringseisen en andere praktijken te maken, waar de SP-fractie zich in ieder geval helemaal niet in kan vinden. In het verleden hebben ook andere zaken ervoor gezorgd dat de instroom in die regeling zo ontzettend hoog was. Daar kun je ook naar kijken. Een aantal zaken is al veranderd. Ik leg dit bij de minister neer omdat het een kreet is die ik veel hoor, vooral bij kleine zelfstandigen: «ik heb een kapperszaak, ik heb zeven werknemers, er zijn er nu twee langdurig ziek; help, ik red het gewoon niet meer». Maar goed, het is aan de minister.

Minister **Donner**: Ik ben me daarvan bewust. Vorige week hebben wij gesproken over de gedachte dat het ook vastzit op de keuringseisen. Er is

gebleken dat extra bezuinigd moet worden bij Sociale Zaken omdat de raming van het effect van de keuringseisen is tegengevallen bij de herbeoordelingen. Het is vooral het door ons gecreëerde preventieve systeem met daaronder de loondoorbetaling dat dit effect heeft. Om die reden kunnen deze risico's worden verzekerd.

Ik ben al ingegaan op de opmerkingen van mevrouw Vos over de zzp'ers en de crisis. De staatssecretaris van Sociale Zaken zal vermoedelijk binnenkort wetsvoorstellen indienen voor de regeling waar zij op doelt over de schuldsanering en een eventueel moratorium in dat kader. Dat is regelmatig een onderwerp van discussie.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Gebeurt dat morgen?

Minister **Donner**: Nee, ik zei dat de staatssecretaris daarmee bezig is. Voor het overige doe ik geen mededelingen over de ministerraad. Of doelde mevrouw Blanksma niet op de ministerraad?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Nee, ik doel niet op de ministerraad, ik doel op een algemeen overleg dat wij morgen met staatssecretaris Klijnsma zullen hebben. Daarin zal dit punt aan de orde worden gesteld.

Minister **Donner**: Ik ben ingegaan op de zetel van de SER. Mevrouw Vos heeft voorgesteld dat men verzekerd blijft bij het UWV totdat men te kennen geeft dit niet meer te willen. Ik meen dat zij het «default-» of «opting out-systeem» noemde. Dan bestaat er een onderscheid tussen degene die vanuit een arbeidsovereenkomst zelfstandig wordt en degene die niet vanuit een arbeidsovereenkomst zelfstandig wordt. Dat is aanvaardbaar voor een korte periode. Voor een langere periode moeten beide partijen echter gelijkkelijk aangewezen zijn op de verzekeringen op de markt, willen zij een gelijke positie hebben. De ene techniek is mensen actief zelf te laten kiezen, de andere is de bescherming door te laten lopen. Totdat hij het tegendeel laat blijken, ligt het volgens mij meer in het karakter van iemand die zelfstandig wil ondernemen dat hij deze keuze zelfstandig maakt en dat hij niet wil dat die voor hem gemaakt wordt. Die systematiek is tot nu toe gekozen.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Dit is niet de plek om hierover te discussiëren. Wij blijven het fundamenteel met elkaar oneens. Ik hoop dat wij het hierover nog zullen hebben naar aanleiding van het SER-advies over de veranderingen.

Minister **Donner**: Dat zien wij dan wel, want dit is een van de vragen die aan de SER zijn voorgelegd.

De heer Elias heeft gesproken over zijn positie is met betrekking tot de ontwikkelingen. Hij sprak over de Bbz-regeling. Om daarvoor in aanmerking te komen zou het een eis zijn dat men eerst alle lijfrentes afkoopt. Dat is niet waar. De Bbz-regeling staat open voor iedereen; de hoogte van het vermogen is echter wel van belang voor de vraag of hetgeen ontvangen wordt als uitkering wordt beschouwd als een bedrag om niet of als een lening. Het gaat hier om publieke middelen die mede door belasting worden verkregen. Er is weinig aanleiding om te zeggen dat degene die daar een beroep op doet, niet zijn vermogen hoeft aan te spreken omdat hij zelfstandige is, terwijl wij dat voor iedere andere Nederlander wel een logische stap vinden.

De heer Elias vroeg ook naar de eigen verantwoordelijkheid van de zzp'er voor zijn pensioen. Die discussie is hier al vele malen gevoerd, ook tussen de staatssecretaris en mijzelf. Het kabinet heeft te kennen gegeven dat het amendement op dit punt niet zal worden uitgevoerd en dat de termijn drie jaar blijft. Dat is de lijn van het kabinet. Daarover is vele keren gediscussi-

eerd. Ik weet niet precies wat de ins en outs zijn van dit geheel. Als de Kamer opnieuw wil discussiëren, moet zij volgens mij ook een keer de staatssecretaris van Financiën daarvoor uitnodigen. Die kan het bijna dromen, denk ik.

De heer **Elias** (VVD): Wij kunnen ook een hoogleraar staatsrecht uitnodigen die ons uitlegt hoe wij om moeten gaan met een kabinet dat een amendement niet wenst uit te voeren.

Minister **Donner**: Dat is staatsrechtelijk gezien aan de Kamer, dat kan ik zo zeggen.

De heer **Elias** (VVD): Dat hangt een beetje van de ruggengraat van de coalitiefracties af.

Minister **Donner**: Ik kan de heer Elias wel meedelen dat de regering in onze visie geen uitvoerend comité van de Kamer is. Nederland is geen volksdemocratie.

De **voorzitter**: Alle uitdagingen zijn voor vanmiddag weer neergelegd.

Minister **Donner**: Voorzitter. Voorheen deelde u deze visie. Er is een vraag gesteld over de scholingsbonus. Ik vermoed dat geduid wordt op de omscholingsbonus die wij als onderdeel van de crisismaatregelen hebben ingesteld. Deze maatregel is specifiek genomen in aansluiting op de fondsen die door de cao-partijen zijn opgericht. Juist daarom is gekozen voor deze specifieke vorm van scholingsbonus. Verder is gewezen op de discussie over de WW-uitkering voor zelfstandigen. In 2003 is bij controle al gebleken dat personen die zich na een periode waarin zij een WW-uitkering ontvingen, zelfstandig vestigden met behoud van de WW-uitkering, een ander urental opgaven voor de WW-uitkering dan in de belastingaangifte. Dat heeft geleid tot vervolging van een aantal personen. De rechter heeft tot dusver in het merendeel van de zaken het UWV in het gelijk gesteld over de rechtmatigheid van het terugvorderen. Er is een discussie met de Kamer geweest over de vraag of er voldoende informatie was verstrekt. De rechter heeft zich daarover gebogen en heeft geconcludeerd dat dit verweer in het merendeel van de gevallen in rechte niet steekhoudend was. De Ombudsman doet daar onderzoek naar. Ik vond het echter volstrekt gerechtvaardigd van het UWV om intussen de lopende procedures niet op te houden. Dat zou juist rechtsongelijkheid scheppen. Mevrouw Blanksma heeft vooral veel vragen gesteld aan de staatssecretaris. Zij vroeg in het bijzonder wat de plannen zijn voor zelfstandigen in verband met de verhoging van de AOW-leeftijd. De Kamer zal de flankerende maatregelen tijdig ontvangen en dan kan zij die plannen in een oogopslag zien. De Kamer zal het met mij eens zijn dat het vooral gaat om het vraagstuk van het flexibiliseren. Een zzp'er die een zwaar beroep uitoefent ...

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Voor mij is het belangrijk dat het flankerende beleid en al die regelingen erbij worden betrokken. Er is nu bijvoorbeeld een starterregeling waarop men tot zijn 65ste een beroep kan doen. Kan die leeftijdsgrens naar 67?

Minister **Donner**: Dat kan mevrouw Blanksma lezen in de notitie die wij vorige week aan de Kamer hebben gestuurd over de aanpassingen van de wetgeving ten gevolge van de verhoging van de AOW-leeftijd. Daarin staat dat het inderdaad de bedoeling is om de hogere pensioenleeftijd door te trekken naar al die regelingen in het ritme waarin wij die zullen bereiken.

Mevrouw Blanksma en de heer Van der Vlies vroegen mij beiden op welke wijze kan worden gestimuleerd dat onverzekerden zich bewust zijn van de risico's die zij lopen. Uit onderzoek blijkt dat 90% van de onverzekerden zich heel wel bewust is van de risico's. Er worden voorlichtingscampagnes gevoerd. Aan het begin van dit jaar is een dergelijke campagne gestart, waarmee wordt beoogd om meer bewustzijn te creëren voor de inkomensgevolgen van arbeidsongeschiktheid en zelfstandigheid en waarin wordt gewezen op de mogelijkheden om die af te dekken.

Mevrouw Ortega vroeg naar het starten uit een uitkering. Zij verwees naar een algemeen overleg dat wij op 21 januari 2010 zullen hebben en dat specifiek over de starterregeling en de evaluatie daarvan zal gaan. Het lijkt mij goed om de discussie dan te voeren.

Ook is gevraagd naar de mogelijkheden van zzp'ers om pensioen op te bouwen. In september 2007 is het kabinet uitvoerig ingegaan op de verschillende mogelijkheden. Het is ook een onderdeel van de adviesaanvraag aan de SER. Feit is dat er, voor zover ik weet, in ieder geval één pensioenfonds voor zelfstandigen is. Het probleem kan niet opgelost worden door de zzp'ers als aparte beroepsgroep te erkennen. Het gaat immers niet om een apart beroep, maar om de wijze waarop een beroep wordt uitgeoefend. Het beroep van de zzp'er in de bouw is hetzelfde als dat van de werknemer in de bouw, maar hun persoonlijke situaties kunnen totaal uiteenlopen. Er zijn verschillende mogelijkheden om pensioen op te bouwen, maar het probleem kan niet worden opgelost door één beroepsgroep te vormen en eventueel de pensioenopbouw verplicht te stellen. Nogmaals: onze aanvullende pensioenen hangen samen met de cao's en de daaraan verbonden verplichtingen. Voor zover er voor zelfstandigen geen cao is, kan deze verplichting niet op die wijze worden opgelegd.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik heb het niet gehad over het opleggen van verplichtingen. Ik heb alleen gevraagd of het mogelijk is om uit te gaan van één bedrijfstak, in dit geval de zzp'ers, en of deze zelfstandigen eventueel aan te merken zijn als een bepaalde beroepsgroep. Het heeft ook te maken met de wil om iets te doen. Ik vraag nogmaals aan de minister of er geen makkelijker begaanbare weg is voor zowel de pensioenopbouw als de andere producten die ervoor moeten zorgen dat de risico's goed worden afgedekt. Wil de minister daar in ieder geval naar kijken? Wij kunnen alsmaar tegen elkaar zeggen dat die groep bestaat uit vier soorten en dat we ze moeilijk kunnen identificeren et cetera. Dan blijven wij bezig met het aanbrengen van wat ik «noodverbanden» noem.

Minister **Donner**: Stel dat wij die mensen als één bedrijfstak erkennen; dan blijft het probleem precies hetzelfde. Tweedepijlerpensioenen berusten op een verplichting; zij berusten op het gegeven dat er een cao is, waarin voor alle partijen de verplichting is vastgelegd om bij te dragen aan het pensioenfonds. Dat is het kenmerk van de tweede pijler. Zolang dit verplichte onderdeel er niet is, is er alleen de derde pijler, in al zijn verschillende vormen. Daarom verwees ik naar de notitie van september 2007; daarin wordt uitvoerig ingegaan op de verschillende mogelijkheden voor mensen die niet de stap naar een verplichte pensioenbijdrage willen zetten. Een verplichte pensioenbijdrage vooronderstelt een afgescheiden bedrijfstak met een eigen cao, waarvan dit een onderdeel is. Het is dus geen onwil, het is gewoon de eigen aard van het tweedepijlerpensioen die uitsluit dat vrijwillig te doen.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Het moet toch mogelijk zijn om op dit gebied een collectieve voorziening in te stellen. Ik begrijp wat de minister allemaal zegt en ik weet dat bepaalde zzp'ers de mogelijkheid hebben om aansluiting te vinden bij bepaalde bedrijfstakken of beroepsgroepen. Het enige wat ik vraag is of de minister wil kijken of het wat

gemakkelijker kan worden gemaakt om collectieve voorzieningen in te stellen voor deze groep.

Minister **Donner**: Ik kan nagaan welke mogelijkheden er zijn voor de toegang tot verschillende vormen van pensioenen. Dit betreft echter geen verplichte vorm als onderdeel van een cao. Ik hoop dat mevrouw Ortega-Martijn dat met mij eens is. Wij hebben het dus per definitie niet over oplossingen in de tweede pijler. Wellicht kunnen bij dat betrekken bij onze reactie op het SER-advies.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Ik kom even terug op de tweede pijler en de verplichtende cao. Als bijvoorbeeld 60% van de huisartsen zich verenigt, dan komt er ook een pensioenfonds. Huisartsen hebben als vrije beroepsbeoefenaren geen cao. Volgens mij is dat dus niet per se nodig.

Minister **Donner**: Dat zijn onderlinge afspraken, dat zijn figuren waar men voor kan kiezen.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Als op een gegeven moment 60% van de zzp'ers zich weet te verenigen, kunnen ook zij in de tweede pijler een bedrijfspensioenfonds oprichten, al lijkt me dat heel lastig gezien de diversiteit van de groep zzp'ers.

Een andere mogelijkheid is om een fonds in de derde pijler op te richten, een soort «defined contribution». Ik hoop dat de minister daar echt op terug wil komen, want daarvoor bestaan nog best veel belemmeringen.

Minister **Donner**: Ik verwijs nogmaals naar mijn notitie van 7 september 2007. Daarin zijn in detail de verschillende vormen uiteengezet; alle punten en manieren van aanpak die mevrouw Vos nu noemt, passeren de revue. De enige vraag op dit terrein blijft die over de toegang. Ik stel voor om dit punt bij het toekomstige SER-advies te betrekken.

De heer Van der Vlies heeft aandacht gevraagd voor een aantal punten over de jaarrekening. Op het terrein waarvoor ik verantwoordelijk ben, vroeg hij of de verzekeraars de private vangnetverzekering voldoende onder de aandacht brengen. Ik meen dat het bij de verzekeraars op dit moment de praktijk is – al neem ik dat aan uit overlevering – om iemand die wordt afgewezen voor de vrijwillige verzekering, te wijzen op de vangnetmogelijkheden.

De **voorzitter**: Er is in ieder geval nog één opengebleven vraag aan de staatssecretaris. Hij had gezegd dat hij terug zou komen op één vraag die al in eerste termijn gesteld was. Daartoe geef ik hem nu de gelegenheid.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Die vraag ging over de WBSO voor zzp'ers, over een subsidie voor medewerkers die zich met speur- en ontwikkelingswerk bezighouden. Een zzp'er heeft geen personeel maar zou voor zichzelf een regeling kunnen aanvragen. Een zzp'er kan alleen voor de WBSO in aanmerking komen als hij meer dan 500 uur per jaar besteedt aan speur- en ontwikkelingswerk. Dat is een substantieel deel van zijn werkzaamheden. De zelfstandigenaftrek kan dan verhoogd worden met € 11 608; voor starters is dat zelfs € 17 413. Dat wordt uitgevoerd door SenterNovem. Op dit moment is de groep die gebruik maakt van de WBSO-aftrek klein: het zijn ongeveer 1000 mensen. Ik weet dat de minister de mogelijkheden bestudeert om de WBSO aantrekkelijker of toegankelijker te maken voor zzp'ers. Dat is tijdens de begrotingsbehandeling aan de orde gekomen. Zij heeft daarover contact met de staatssecretaris van Financiën.

De heer **Elias** (VVD): Dan is er nog één vraag onbeantwoord, namelijk mijn verzoek of de scheiding tussen de fiscale behandeling van onderne-

mersinkomen en ondernemingsinkomen kan worden meegegeven aan de studietoelichting Belastingstelsel die aan het werk is gezet in het kader van de brede heroverweging.

Minister Donner: Als dit verzoek gesteund wordt door de Kamer, zal het via de gebruikelijke procedure aan de voorzitter van de commissie meegegeeld worden zodat zij dit ook kan bekijken.

Ik meen dat ik nog één vraag van mevrouw Vos niet heb beantwoord, namelijk de vraag of de Bbz voldoende bekend is. De staatssecretaris heeft afgelopen februari in een verzamelbrief aan alle gemeenten nog gewezen op de mogelijkheden van de Bbz. Als mevrouw Vos echter signalen ontvangen heeft van later datum, dan kunnen wij kijken op welke wijze daar eventueel nogmaals op gewezen kan worden.

De **voorzitter:** Wij moeten echt op tijd stoppen, dus wij hebben nog maar 10 minuten over voor de tweede termijn.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Dank voor de beantwoording en de toezeggingen. Ik zou graag een wat specifiekere toezegging krijgen van de staatssecretaris over de huurbescherming die hij zou gaan bespreken. Kan hij dat toelichten in zijn tweede termijn?

Welke financieringsinstrumenten van de kapitaalmarkt wil de staatssecretaris standaardiseren? Bij obligaties is er minder langetermijnperspectief, omdat die evengoed verhandelbaar zijn.

Ik heb de minister van Sociale Zaken niet horen zeggen dat ontslagbescherming ook een van de krachten van Nederland is in tijden van crisis. In Nederland kan een bedrijf niet zomaar iedereen de straat op schoppen, zoals in de Verenigde Staten. Ik vond het jammer dat die opmerking ontbrak in zijn betoog.

Ook krijg ik van de minister graag meer duidelijkheid over zijn visie op bedrijfstakpensioenen en alternatieven voor zzp'ers. Hij heeft zojuist een toezegging gedaan, maar in mijn ogen heeft hij vooral gezegd dat hij daar in ieder geval niet op in zal gaan en dat het niet kan. Wat zal de minister dan precies wel voor ons onderzoeken?

Mevrouw **Vos** (PvdA): Dank aan de bewindslieden voor hun beantwoording. Ik heb nog drie korte punten. Het eerste betreft de Bbz. De gemeenten zullen hiervan wel op de hoogte zijn, maar heel veel van de mensen die in de penarie komen, komen op de werkpleinen binnen. Het UWV heeft soms moeite om de regelingen bij te houden, dat hebben wij bij dit onderwerp al eerder gemerkt. Ik vind dat informatie over de Bbz doorgegeven moet worden aan de werkpleinen. De Bbz-regeling is eigenlijk een soort deeltijd-WW voor zelfstandigen en moet net zo bekend worden.

Mijn tweede punt betreft het SER-advies. Een van de redenen waarom dat zo belangrijk is, is niet zozeer het aantal mensen dat nu zelfstandig is, als wel het gegeven dat waarschijnlijk iedereen in deze zaal die onder de 40 is, ooit zelfstandige geweest is of zal zijn. Ons systeem van sociale zekerheid is niet ingesteld op die wisseling.

Mijn laatste punt betreft een van de beleidsnotities die de staatssecretaris gestuurd heeft. Vorig jaar heeft de Kamer de motie-Vos over scholing van zelfstandigen aangenomen. In dat kader is een en ander in beweging gezet. Ik denk ook aan het ESF. Weet de staatssecretaris al of er op dat gebied initiatieven zijn? Zijn er aanwijzingen dat gebruik gemaakt zal worden van het ESF voor scholing voor zelfstandigen?

De heer **Elias** (VVD): Ik neem met genoeg kennis van de mededeling van het kabinet dat het bestaan van zzp'ers en veel zelfstandigen op de arbeidsmarkt goed vindt voor de economie, al heeft de minister de relativerende opmerking gemaakt dat er nog altijd zo'n 6,5 miljoen

mensen in loondienst zijn. Ik neem er met vreugde kennis van dat het kabinet een flexibele arbeidsmarkt een gunstige ontwikkeling vindt. Ik heb me verbaasd over de bijna ridiculiserende manier waarop beide bewindslieden hebben gereageerd op de opmerkingen van de heer Teulings. Naar mijn idee is het CPB een orgaan dat onder het ministerie van EZ valt en dat serieus een signaal afgeeft, hoe men daar verder ook over moge denken. Ik vind het verbazingwekkend hoe beide bewindspersonen daarmee omgaan. Wat zegt dit over de wijze waarop zij naar het CPB en zijn voorzitter kijken?

Ik vraag de staatssecretaris dringend om een scherper antwoord op de vraag van mijn collega Blanksma over het effect van subsidies. Ik zou zeer graag het gevraagde overzicht van het nut van de subsidies krijgen.

Ik vind het nog steeds niet goed dat Antwoord voor bedrijven een digitaal doorverwijzingloket is zonder accountmanager.

Als vrouwen bij het grote bedrijfsleven weggaan omdat zij voor zichzelf willen beginnen, is dat volstrekt hun eigen keuze. Ik vind het prima dat de staatssecretaris belletje gaat trekken bij die bedrijven om het glazen plafond te doorbreken. Zolang hij maar niet met heilloze quota komt, vind ik het allemaal best. Die vrouwen kiezen daar zelf voor. De VVD-fractie wil geen wettelijk verplicht quotum. De enige reden om voor de motie-Kalma te stemmen was dat de instelling van een verplicht quotum daarmee in ieder geval vijf jaar vooruit wordt geschoven.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik dank beide bewindslieden voor het beantwoorden van de vragen. Ik heb, denk ik, voldoende interrupties gepleegd over de opmerking en over het Centraal Planbureau. Wij weten van elkaar hoe wij erover denken. Daar laat ik het even bij. Ik heb een serieuze vraag gesteld over subsidies: innovatiesubsidies en ondernemerssubsidies. Ik heb de motie-Ten Hoopen van 2007 erbij genomen. Die gaat over stroomlijning en bundeling, omdat wij door de bomen het bos niet meer zien, en niet over de effectiviteit van de subsidies. De vraag van mijn fractie was er specifiek op gericht dat de effectiviteit van de subsidies wordt beoordeeld welke bijdrage leveren zij aan de werkgelegenheid en aan het bruto binnenlands product? Ik vraag om een toezegging op dit gebied. Voor het geval ik die niet krijg: ik heb al een VAO aangevraagd.

Daarnaast heb ik gevraagd of een onderzoek naar de effecten van de rechtsvorm neutrale winstbelasting betrokken kan worden bij het SER-advies.

De staatssecretaris is niet ingegaan op de ondernemerspleinen. Het is voor ondernemers verschrikkelijk moeilijk om door de bomen het bos te zien. Hoe denkt de staatssecretaris daarover?

De **voorzitter**: Deze laatste vraag over het ondernemersplein is wel beantwoord.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Nee, die is niet beantwoord.

De **voorzitter**: Jawel, die vraag is uitgebreid beantwoord.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Heeft de staatssecretaris het idee omarmd dan?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Nee.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Dan heeft hij misschien niet het antwoord gegeven dat ik had gewild en dan luister ik niet zo goed, dan ben ik selectief doof. Herhaling kan geen kwaad, want voor mij is het een belangrijk punt.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Dank voor de beantwoording. Er is overleg over de kredietverstrekking aan bedrijven via het volume van de pensioenfondsen. Dat moet prudent geschieden, dat snap ik, maar er is ook enige haast bij. Het is nu al een probleem en het kan een groter probleem worden als de economie aantrekt, wat wij toch allemaal hopen. Dan moeten wij wel in het gareel staan. Ik wijs op een uitspraak van de directeur-generaal in een kop in FEM Business van 12 december jongstleden: het gezeur tussen banken en bedrijven moet ophouden. Ik zou eigenlijk graag dit overleg verlaten met een inspanningsverplichting op dit punt. De staatssecretaris heeft zich tot nu toe niet willen binden aan een uiterste termijn. Ik noemde die van 1 januari aanstaande. Laat dat te krap zijn, oké, dan geef ik er een maand bij. Maar per 1 februari 2010 zou hier toch duidelijkheid over moeten bestaan. Via de voorzitter vraag ik aan de staatssecretaris: zeg dat nou toe.

De minister hoeft ik niet bij te lichten over het staatsrecht. Hij weet dat men een motie gemakkelijker naast zich neer kan leggen dan een amendement, dat onderdeel uitmaakt van de wet, in dit geval de Pensioenwet. Ik ken dat amendement niet uit mijn hoofd en ik heb het niet bij de hand, maar het is de moeite waard om er even naar te kijken. Dit kan immers niet zomaar onuitgevoerd blijven. De minister zegt dat er geen wetsvoorstel komt en dat de termijn drie jaar blijft. Ik wil dat teruglezen. Dan kan ik de Kamer eraan herinneren dat zij een leeuw moet zijn, in plaats van een lam dat steeds maar door de knieën gaat. Ik heb ooit de heer Zalm weerstaan toen hij op jolige wijze zei dat hij een motie die net was aangenomen niet uit zou voeren. Toen heb ik me voorgenomen dat dit me niet nog een keer zou overkomen.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Een amendement is geen verplichting om geld uit te geven. Dat is ook een oude discussie. Een amendement op de begroting legt niet de verplichting op om geld uit te geven. Amendementen dienen gedekt te worden. Dat is ook een heel mooie regel in dit huis.

Laat ik even kort op de gestelde vragen ingaan. Tegen mevrouw Gesthuizen zeg ik dat de SP ook schriftelijk vragen heeft gesteld over dit onderwerp. Ik ben schriftelijk ingegaan op het rapport «Help, mijn winkel wordt gerenoveerd». Ik zal bij de antwoorden op de vragen aangeven hoe het overleg verloopt tussen WWI, corporaties en detailhandelsorganisaties. Daarbij zal ik ook ingaan op het punt van ruimte claimen voor eigen gebruik.

Wat kan gestandaardiseerd worden? Dat zijn niet de obligaties, want juist het midden- en kleinbedrijf kan geen obligaties uitbrengen. Dan kom je op fondsvorming via de kapitaalmarkt. Het is geen automatisme dat alle Nederlandse pensioenfondsen daarin moeten zitten.

Ik zeg de heer Van der Vlies toe dat hij voor 1 februari 2010 antwoord krijgt. Dat is niet hetzelfde als toezeggen dat er per 1 februari 2010 een fonds is.

Over de ondernemerspleinen heb ik gezegd dat wij ervoor moeten zorgen dat alles maximaal vindbaar is voor ondernemers. Overigens moet je ook niet doen alsof zij het niet zouden kunnen vinden. Niet alles hoeft op één fysieke plaats te zitten. Soms is het een plein – ik weet dat dit in Rotterdam het geval is – en op andere plekken is het allemaal digitaal en is het een straat.

Ik neem met kracht afstand van de karikatuur die de heer Elias maakt van de wijze waarop wij spreken over de crisis en over de betekenis hiervan voor de zzp'ers. Wij hebben verwezen naar onderzoeken waaruit blijkt dat het op een aantal terreinen goed gaat en op een aantal terreinen minder goed. De heer Teulings heeft gezegd: een deel van de rekening wordt betaald door de zzp'ers. Moeilijker is het niet. De heer Elias moet daar geen spelletje van maken.

De effectiviteit van de subsidies wordt steeds in hoge mate beoordeeld. Zij komt iedere keer aan de orde bij de begroting van Economische Zaken. Wij hebben te maken met een taakstelling voor een reductie van het aantal ambtenaren met 20% en wij kunnen niet nu weer allerlei brieven gaan zitten schrijven. Laten we de discussie over effectiviteit voeren bij de beleidsdoorlichting van de verschillende instrumenten. Dat is ook gebeurd bij de bespreking van de motie-Ten Hoopen. Toen was de vraag ook niet alleen wat je doet, maar waarom je het doet en wat je ermee wilt bereiken. Wij bekijken de effectiviteit iedere keer, zowel bij de begroting als bij het jaarverslag. Laten we ophouden met elkaar allerlei rapporten toe te sturen en op een nieuwe manier dezelfde vraag te stellen.

Minister **Donner**: Mevrouw Gesthuizen vroeg over de toegankelijkheid tot en de mogelijkheden van de pensioenvoorzieningen op welk punt precies zal worden ingegaan in reactie op het SER-advies. In de notitie van 2007 wordt op de mogelijkheden ingegaan. Mevrouw Ortega vroeg meer naar de praktische toegankelijkheid van de verschillende regelingen. Daar wil ik wel op ingaan, maar niet op de varianten die er zijn.

Mevrouw Vos vroeg naar de bekendheid met de Bbz. De werkpleinen bestaan niet alleen uit het UWV, maar ook uit de gemeenten. Zij zitten daar samen in. Ik zeg gaarne toe dat ik via het UWV zal doorgeven dat er wellicht meer aandacht moet worden besteed aan die mogelijkheid.

Dan kom ik bij het ESF voor zelfstandigen. Op dit moment wordt onderzocht in hoeverre voor zelfstandigen zonder personeel onder de huidige erkenningseisen een O&O-fonds kan worden opgericht. Dat is immers de voorwaarde om toegang te krijgen tot het ESF. Zo nodig moeten de erkenningseisen worden gewijzigd. Ik zal de Kamer in ieder geval informeren zodra wij hierover meer duidelijkheid hebben.

De heer Elias vroeg hoe wij omgaan met de opmerkingen van het CPB. Hij noemde het ridiculiserend, maar ik denk dat het onterecht is om dit daaruit af te leiden. Het ging vooral om de uitspraak – niet om het rapport zelf – waarin geconstateerd wordt wat de effecten zijn van de huidige positie van zzp'ers. Dat is een analyse die hij zelf ook gemaakt heeft. Tegelijkertijd hebben de staatssecretaris en ik erop gewezen dat onze praktische informatie in een andere richting wijst. Zodra dat weer anders is, zullen wij er naar kijken.

Dan kom ik bij de discussie over de verlenging van drie naar tien jaar. Het is zelfs nog erger: het betreft geen amendement op de begrotingswet, het betreft een amendement op de Pensioenwet. Het gaat om een bepaling die in de Pensioenwet staat. Ik ben het geheel eens met de heer Van der Vlies. Aan het einde van iedere wet staat een algemene zin, die niet in artikelvorm staat. Deze luidt: lasten en bevelen dat alle autoriteiten aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden. Dat is het geval. Ik wijs erop dat in het slot van de toelichting op het amendement staat dat het Loonbesluit moet worden gewijzigd. Daar gaat de discussie met de staatssecretaris over. Die discussie zal de Kamer nog steeds met hem moeten voeren. Wij proberen de Pensioenwet zo goed mogelijk uit te voeren, maar de ruimte daarvoor moet gecreëerd worden in de Wet op de loonvorming. Dat daar tot nu toe niet echt de ruimte voor gevonden is, hangt, meen ik, ook samen met de budgettaire implicaties van die verschuiving. Ik ben het er geheel mee eens dat dit geen comité van de Kamer betreft, maar gewoon de wet waaraan wij allen de hand hebben te houden.

De heer **Elias** (VVD): De minister heeft gezegd: wij voeren dit amendement niet uit. Neemt hij deze woorden terug?

Minister **Donner**: Misschien heeft de heer Elias het zo opgeschreven, maar dat kan ik niet gezegd hebben in die zin. In ieder geval had ik dat bij nader inzien niet zo gezegd moeten hebben. Ik neem het terug.

Mevrouw Blanksma maakte een opmerking over de winstneutraliteit. Wij kunnen de adviesaanvraag aan de SER niet wijzigen, maar ik zal kijken of ik kan infiltreren in het denken van de SER opdat hij dit idee erbij betreft.

Toezeggingen

- Voor 1 februari 2010 ontvangt de Kamer een brief over de uitkomst van de gesprekken met de financiële sector over een betere toegang tot de kapitaalmarkt.
- In januari ontvangt de Kamer een brief over de toekomst van de micro-financiering.
- De minister van Sociale Zaken betreft de problematiek van de praktische toegang van zelfstandigen tot de pensioenen bij de reactie op het SER-advies.
- De Kamer ontvangt op korte termijn nadere informatie over scholing en ESF-middelen.
- De minister van Sociale Zaken zal de werkgroep Belastingstelsel vragen of deze de scheiding tussen de fiscale behandeling van ondernemersinkomen en ondernemingsinkomen kan bestuderen.